

767

ΣΥΛΛΟΓΗ
 ΕΘΝΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ
 ΦΙΛΟΠΟΝΗΘΕΝΤΩΝ
 ΥΠΟ
 ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΔΕΚΑΤΣΑ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ
 ΚΑΙ
 ΑΦΙΕΡΩΘΕΝΤΩΝ
 ΤΩ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΩ

ΣΥΛΛΟΓΗ
 ΠΡΟΣ
 ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ
 ΠΑΡΜΙΑΤΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,
 ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠ. ΤΩΝ ΤΕΚ. ΑΝΔΡ. ΚΟΡΟΜΗΛΑ.
 (Ὅδος Ἑρμοῦ, Πλατεία Ἀνακτόρων, Ἀριθ. 1.)

1864.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΥ
 ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΕΝΩΝ

184507

ΣΥΛΛΟΓΗ

ΕΘΝΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

ΦΙΛΟΠΟΝΗΘΕΝΤΩΝ

ΥΠΟ

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΛΕΚΑΤΣΑ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ

ΚΑΙ

ΑΦΙΕΡΩΘΕΝΤΩΝ

ΤΩ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΩ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠ. ΤΩΝ ΤΕΚ. ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΟΡΟΜΗΛΛ.

(Ὅδος Ἑρμοῦ, Πλατεία Ἀνακτόρων, Ἄριθ. 4.)

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ 1864.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΕΙΔΗΣΙΣ ΤΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ.

Προβαίνων εἰς τὴν ἔκδοσιν τῆς συλλογῆς Ἐθνικῶν Θεμάτων, ὡς διὰ τῆς ἀπὸ **18** Νοεμβρίου ἀγγελίας μου προεδήλωσα, θέλω ἐντεῦθεν καὶ γὰρ νὰ βάλω τὸν μικρὸν λίθον μου εἰς τὸ ἀνεγειρόμενον οἰκοδόμημα τῆς ἐθνικῆς ἀναπλάσεως.

Ἐπίτρεψόν μοι νὰ εἶπω, φίλτατε ἀναγνώστα, ὅτι ὠρμήθην ἄλλως πρὸς τοῦτο, βλέπων ἐν συνοχῇ καρδίας τὴν ἡμετέραν κοινωνίαν, ἰδίως εἰς τὰ πρόσωπα τῶν ἀρχόντων, ἐκκλίνουσιν τῆς ἀληθοῦς φυσικῆς πορείας τῆς, ἀπομακρυνομένην τοῦ μεγάλου προορισμοῦ τῆς, ἀθετοῦσαν τὴν ἐθνικὴν ῥήτραν τῆς **25^{ης}** Μαρτίου καὶ συρομένην φεῦ! αἰχμάλωτον ὄπισθεν τοῦ θριαμβευτικοῦ ἄρματος τοῦ πλέον ἀκράτου ἐγωῖσμοῦ!

Ἡ Ὀκτωβριανὴ Μεταπολίτευσις δὲν
ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

ἐπλήρωσεν εἰσέτι τὴν ἀποστολὴν τῆς ἀ-
κόμῃ δὲν κατεδίκασε τὸ ἡμαρτημένον πα-
ρελθὸν δι' ἐνεστῶτος βελτίονος. Ἡ Ἐθνο-
συνελεύσις, ἡ Ὑπερτάτη αὐτῆ τοῦ Κρά-
τους Ἀρχή, παραγνωρίζουσα, ὡς μὴ ὠφε-
λε, τὰ μεγάλα, τὰ γενικά τοῦ ἔθνους συμ-
φέροντα, ὧν τὴν νοσοῦσαν κατάστασιν
ἐκλήθη νὰ θεραπεύσῃ, καταγίνεται δυστυ-
χῶς εἰς τὸ κορέσαι τὸ ἀκόρεστον πά-
θος τῆς ἤδη καταδειχθείσης ἔθνοκτόνου
φιλαρχίας καὶ ἰδιοτελείας.

Αἱ δύο τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως ἀλλή-
λαις ἀντικείμεναι φάλαγγες τῶν λεγομέ-
νων Ὀρεινῶν τε καὶ Πεδινῶν, πρὸς ἄλλο
κυρίως δὲν τείνουσι, δὲν ὀργῶσιν, ὑπὲρ ἄλ-
λου δὲν ἀγωνίζονται, δὲν βουλευόνται, ἐν
μικροῖς, ἐν μεγάλοις ὀμηγύρων κύκλοις, ἐν
αὐτῷ τῷ ἱερῷ περιβόλῳ τῶν δημοσίων συν-
εδριάσεων, ἀπὸ τοῦ βήματος τῶν ἐθνικῶν
συζητήσεων, εἰμὴ πως ἡ μία νὰ κατισχύ-
σῃ τῆς ἄλλης, ὅπως ἔχη τὴν ἐξουσίαν,
καὶ οὕτω δύναται νὰ εὐχαριστῇ τὰς ἀν-

τεθνικὰς καὶ παραλόγους ὀρέξεις τῶν ἰδίων
φίλων, μηδεμίαν ἄλλην τηροῦσα ἀνασκο-
πῆν. Ἡ ὑπὲρ τῶν κοινῶν ὑπεράλλοτε σήμε-
ρον ἀπαιτούμενη πολιτικὴ ἀρετὴ τῆς αὐ-
ταπαρνήσεως, ἡ σώζουσα τὰς κοινωνίας
ὅλως ἐξέλιπε, δὲν ὑπάρχει. Ὁ λόγος τοῦ
Ἀριστείδου πρὸς τὸν Θεμιστοκλέα διὰ τὴν
σωτηρίαν τῆς Πατρίδος, ἐν ἡμέραις κρι-
σίμοις, ἔφυγε τὸν νοῦν τῶν προκαθημένων.
Ἡ φωνὴ τῶν ἐν τῇ Ἐθνοσυνελεύσει καὶ ἐκτὸς
αὐτῆς ὀλίγων ἀκραιφνῶν πατριωτῶν ὑπὲρ
τοῦ γνησίως ἐλληνισμοῦ λαλούντων καὶ
βουλευομένων, ἡ μυκτηρίζεται παρὰ τῶν
ἀγνωμόνως ἀθετούντων τὰ πάτρια νεωτε-
ριστῶν, ἡ καθίσταται ἄχρι τοῦδε φωνῆ
βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ.
Ἐκδίδονται καὶ κυκλοφοροῦσι, μετὰ πόνου
τὸ λέγω, πολλὰ βιβλία, τῶν ὁποίων ἡ
ἀνάγνωσις ἐβλαψε καὶ βλάπτει καιρίως
τὴν νεολαίαν ἐφαρμάκισεν, οὕτως εἰπεῖν,
καὶ ὁσημέραι φαρμακίζει τὴν ἐλληνικὴν συν-

είδησιν, ἐξασθενοῦσα ἐν αὐτῇ τὰ γενναῖα, τὰ ἀρρηνωπὰ αἰσθήματα τῆς ἐθνικῆς ιδέας. Ἡ δὲν πρέπει νὰ ἀποδώσωμεν τὴν παροῦσαν καχεξίαν τῆς ἡμετέρας κοινωνίας εἰς τὸν ἕξωθεν ἐπιβούλως ἐν ἡμῖν εἰσπηδήσαντα ὀλέθριον νεωτερισμόν; Ἡ δυνάμεθα νὰ ἀρνηθῶμεν, ὅτι ἡ νέα περιπλοκὴ τοῦ Ἴονικοῦ Ζητήματος προῆλθε κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῆς περὶ τὰ κοινὰ μυριοκατακρίτου πολιτικῆς ἀναλγησίας τῶν ἐν τοῖς πράγμασιν, ἐργαζομένων ἀνευδότης ὑπὲρ τοῦ ἐθνοβλαβοῦς ἐγώ; Ἄλλ' οὐχ οὕτως, ὡ ἀναγνώστα, οὐχ οὕτως δεῖ τοὺς ἀρχοντας πολιτεύεσθαι. Τιμὴ ἔξοχα τῶ νεαρῶ Βασιλεῖ ἡμῶν, καλλίστην ἀπαρχὴν ἐθνικῆς πολιτείας ἐνώπιον τοῦ Πανελληνίου ἔθους τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τοῦ προκειμένου γενναίως παρασχόντι. Τὸ ἐλληνικὸν τοῦτο πρῶτον βῆμα τοῦ Ἡγεμόνος ὀφείλομεν πάντες ἀπαρεγκλίτως ν' ἀκολουθῶμεν, ἐρχόμενοι εἰς τὰ πράγματα τῆς Πολιτείας.

Τὸ ἔθνος χρήζει πρὸ πάντων ἠθικῆς μορ-

φώσεως, ἐξ ἧς πηγάζει ἡ ὑγιὲς πολιτικὴ ἔκταυτης ἠάληθης εὐδαιμονία τε. Διατί, ἐρωτῶ, συχνάκις ναυαγοῦμεν πολιτικῶς; Ἐπειδὴ δὲν προεμορφώθημεν ἀρχήτερον ἠθικῶς. Τὸ ἔθνος δὲν δύναται νὰ καταρτισθῇ καὶ νὰ προοδεύσῃ διὰ τῆς ἀναγνώσεως μυθισορημάτων, ἀλλὰ διὰ τῆς συντάξεως καὶ ἐφαρμογῆς ἐθνικῶν θεμάτων. Τὸ ἔθνος χρήζει πατριωτῶν, καὶ τοιοῦτους ἀλλαχοῦ δὲν δύναται νὰ εὔρη, εἰμὴ μόνον ἐν τῇ ἐθνικῇ ἀγωγῇ τῆς προσφιλοῦς αὐτῶ νεολαίας, τῆς ἀγκύρας ταύτης τῶν πανελληνίων ἐλπίδων. Ἄλλὰ τοιαύτην ἀγωγὴν τί ἄλλο δύναται νὰ ἐγγυηθῇ παρά τὰς ἐθνικὰς πραγματείας, αἵτινες ἀπορρέουσιν ἐκ τῆς ἀρχαίας προγονικῆς σοφίας, ἐκ τῶν θεοπνεύστων βίβλων τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Ὁρησκείας; Ναί, ἐξ αὐτῶν, ὡς ἀπὸ δύο ἀενάων πηγῶν, δυνάμεθα μόνον νὰ ἀντλήσωμεν ὕδωρ ζῶν, ἥτοι τὴν μόρφωσιν καὶ προαγωγὴν τῆς ἠθικῆς καὶ πολιτικῆς ἡμῶν ὑπαρξεως. Αἱ δύο αὗται πηγαὶ

συγκροτοῦσιν, οὕτως εἶπειν, τὸν εἰδικὸν
τύπον τῆς ἡμετέρας ἐθνότητος.

Δὲν παρίσταμαι ἀληθῶς ἐνώπιον τοῦ
κοινοῦ μὲ ἰδέας καινοφανεῖς, δι' ὧν ἴσως
ἡδυνάμην νὰ ἐφελκύσω ἐπὶ μᾶλλον τὴν
προσοχὴν αὐτοῦ. Παρίσταμαι ὁμως μὲ
τὴν ἐνδόμυχον πεποίθησιν, μὲ τὸ κῦρος τῆς
ἱστορίας, ὅτι τὰς ἐν τῷ πονηματίῳ τῷδε
περιεχομένας ἀρχὰς ἀσπαζόμενον τὸ ἡμέ-
τερον Ἔθνος δύναται νὰ καταστή ἰσχυρόν,
μέγα καὶ σεβαστόν.

Εὐτυχῆς θὰ λογισθῶ, φίλτατε ἀναγνώ-
στα, ἐὰν διὰ τοῦ παρόντος συνταγματί-
μι δυνηθῶ ὅπως οὖν κἀγὼ νὰ κρούσω τὴν
χορδὴν τοῦ πατριωτισμοῦ εἰς τὰς ψυχὰς
τῶν δυναμένων ὠφελῆσαι τὴν Ἑλλάδα ἐν
ἀσυγκρίτῳ λόγῳ μείζον ἐμοῦ. Ταῦτα
πάντοτε μελετᾷ ὁ νοῦς μου, αὐτὰ ἐκά-
στοτε διακαῶς ἐπιθυμεῖ ἢ καρδία μου!

Ἀθήνησι τῇ 1^η Μαρτίᾳ 1864.

ANTONIOΣ ΔΕΚΑΤΣΑΣ.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ

ΤΩ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΠΡΕΣΒΕΥΤῆ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΩΑΝΝΗ ΚΩΛΕΤΤῆ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑΝ ΤΗΣ ΕΟΡΤΗΣ ΤΟΥ.

Ἐν Παρισίοις, τῇ 7^ῃ Ἰανουαρίου 1840.

ΠΡΟΣΦΕΡΟΥΣΙ κατ' ἔθος τοῖς εορτάζουσι προσφο-
ράς ὁ μὲν σεβασμοῦ, ὁ δὲ ἀφοσιώσεως χάριν, ὅπως
ἔχει πρὸς αὐτοὺς ἕκαστος. Ἐγὼ δὲ τί σοὶ προσε-
νέγκω σήμερον, ἀγαθὲ Πρεσβευτά, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς
εορτῆς σου; Θουρίους φάδας; Ἄλλ' ἢ φύσις δὲν μ'
ἐγέννησε ποιητὴν ἀλλὰ καὶ ποιητῆς ὦν, οὐδέποτε
ἡδυνάμην νὰ συγκριθῶ πρὸς τὴν μούσαν τῆς ἱστο-
ρίας. Λόγους πανηγυρικούς; Ἄλλ' ἢ τέχνη πάλιν
δὲν μ' ἀνέδειξε ρήτορα ἀλλὰ καὶ ρήτωρ ὑποτιθέμενος,
οὐδέποτε ἡδυνάμην νὰ ἐξισωθῶ πρὸς τοὺς νέους τῆς
Ἑλλάδος Ἰσοκράταις. Καὶ ὁμως ἐπιθυμῶ νὰ σοὶ προσ-
φέρω κἀγὼ σήμερον εορτάζοντι οὔτε ἀνέχομαι νὰ
μείνω μόνος ἐξω τῆς χορείας τῶν τιμώντων σε, Πρεσ-
βευτά τοῦ Ἐθνικοῦ Δικαίου.

Ἐπὶ τούτοις συλλογιζόμενος ἄλλην προσφορὰν δὲν
εὔρον ἀξίαν Ἑλληνοσ Πρεσβευτοῦ, τὰ ἐλληνικὰ περὶ
πολλοῦ ποιεῖσθαι ὀφείλοντος, εἰμὴ τὴν πολιτικὴν ὁμο-
λογίαν μου, ὡς πρὸς τὸν μέγαν σκοπὸν, πρὸς ὃν οἱ
Χριστιανικοὶ τῆς Ἑuropῆς Θρόνοι ἀποβλέποντες, ἐκή-
ρυσαν τὴν Ἑλλάδα Κοράσιος ἀνεξάρτητον.

ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

Ὁμολογῶ οὖν ἐνώπιον τῆς ἐκπροσωπούσης τὸν σύμπαντα Ἑλληνικὸν κόσμον Πρεσβείας σου, ὅτι ἐν παντὶ καιρῷ, ἐν παντὶ τόπῳ, πάντοτε θὰ ἐργάζωμαι τὸ κατὰ δύναμιν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἑλλάδος, θεωρῶν ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ τὸ πολιτικὸν αὐτῆς κτίριον, τὸ θεμελιωθὲν ὑπὸ τοσοῦτων Ἡρώων καὶ ἀνεγερθὲν ὑπὸ τοῦ Ἐκλεκτοῦ τῶν Ἑλλήνων. Naί, Πρεσβευτά, πρὸς τὸ ἀγαθὸν τῆς Ἑλλάδος θὰ κατευθύνω διὰ παντός ὅλα τῶν στοχασμῶν μου τὰ διαδήματα, προτιμῶν πάντοτε τὰ γενικὰ τῶν ἀτομικῶν, αἰείποτε παραμελῶν τὰ ἴδια ὑπὲρ τῶν κοινῶν.

Εἰδὲ καὶ πρὸς ταῦτα τις εἶποι, βέβαια οὐκ ὀρθῶς σκεπτόμενος, « καλὲ τί λέγεις; ἢ τί δύνασαι νὰ πράξεις; » τῷ ἀποκρίνομαι: Γινώσκω μὲν τὴν μετριότητα τοῦ διανοητικοῦ μου ὄντος, δὲν ἀγνοῶ ὅτι ἡ Πατρίς πολλῶς ἐμοῦ ἔχει κάρβονας, καὶ αὐτὸ τοῦτο μ' ἀποκαθίστησι κυρίως εὐδαίμονα, ὡς φωτιζόμενον ὑπὸ διαφόρων λύχνων εἰς τὴν διάγνωσιν τοῦ συνοίσοντος τῇ Πατρίδι· ἀλλ' ὅσα μικρὸν καὶ ἂν ὑποθέσης, φίλε, τὸν κύκλον, ἐν ᾧ μέλλω νὰ περιστραφῶ, ποτὲ δὲν δύνασαι νὰ ἀρνηθῆς, ὅτι ἀνήκω εἰς τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους τὴν οἰκογένειαν, ὅτι, εἰ καὶ ἐλάχιστον, ἀποτελῶ καγὼ μέρος αὐτῆς, ἐνὶ λόγῳ, Ἑλλην εἰμί καγὼ.

Ὅς Ἑλλήν λοιπὸν θέλω προσπαθήσῃ, ἐν ᾧ κληθήσομαι, νὰ διατηρήσω ἀμόλυτον πάσης κηλίδος τὴν οὐρανόθεν ἐμπιστευθεῖσαν τῷ ἀνθρώπῳ ἱεράν παρακαταθήκην τοῦ πρὸς τὴν Πατρίδα χρέους, οὐχί

τολμῶν ποτε ἐξ ἀδίκου περιφιλαυτίας νὰ οἰκοδομήσω τὴν ὑπόληψίν μου ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς δόξης τοῦ μεγάλου καὶ χρηστοῦ Πολίτου, οὐχί, λέγω, διαβάλλων τοὺς λαοσφύους ἀρχάς του, οὐδὲ διαστρέφων τοὺς ἐθνικωτάτους σκοπούς του πρὸς χάριν πνεύματος ἀλλοτρίου, ἀλλὰ σπεύδων μάλιστα νὰ ὑψώσω τὸν Ἄνδρα εἰς τὸ ὕψος τῶν ἀστέρων· ναί, Πρεσβευτά, καὶ θυόμενος ὑπὲρ αὐτοῦ, χρείας καλούσης.

Σύμφημι τέλος, ὅτι ἡ μεγαλουργία προῖόν ἐστὶ τῆς μεγαλοφυΐας. Ἀλλὰ τὴν τιμιότητα, τὴν ἀλήθειαν, τὴν δικαιοσύνην, πᾶσαν ἐν γένει κοινωνικὴν ἀρετὴν, πάντες δυνάμεθα νὰ ἐξασκήσωμεν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Πατρίδος, ὑπακούοντες τῇ Ὑψίστῳ φωνῇ τοῦ λόγου « Ἀγάπα τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. »

Ἡ ὁμολογία αὕτη τῶν φρονημάτων μου εἶναι ἡ πλέον εἰλικρινῆς, ἐλπίζω, Πρεσβευτά, καὶ ἡ μᾶλλον εὐπρόσδεκτος προσφορά, τὴν ὁποίαν δύναμαι νὰ σοὶ προσφέρω τὴν ἡμέραν τῆς ἐορτῆς σου.

Εὐαρεστήθητι νὰ θεωρήσης ἐν αὐτῇ εὐμενῶς καὶ τὸ προσῆκον σέβας τοῦ γνησίου φίλου καὶ πιστοῦ θεράποντος τῶν ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου τῆς Ἑλλάδος εἰλικρινῶς ἀγωνιζομένων.

Α. Α.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

Πρὸς τὴν τῆς 3^{ης} Σεπτεμβρίου Ἐθνικῆν τῶν Ἑλλη-
νῶν Συνέλευσιν.

Προσκληθέντες, ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, ὑπὸ τῆς Σ. Κυβερνήσεως, ἵνα θέσητε τοὺς συνταγματικούς θεσμούς τῆς Πατρίδος, θέλετε ἐπιτρέψῃ καὶ εἰς ἡμᾶς, πεποίθαμεν, ὀρρωμένους ἀπὸ τὸ συγκυλέσαν Ὑμᾶς αὐτοὺς ἐνταῦθα πνεῦμα, ἀπὸ τὸ πνεῦμα, λέγομεν, τῆς 3^{ης} 7βρίου νὰ ἀναφέρωμεν εἰς τὸν πατριωτισμὸν Σας ὅ,τι καὶ ὡς πολῖται, καὶ ἰδίως ὡς λειτουργοὶ τοῦ Ὑψίστου δὲν δυνάμεθα νὰ παραλείψωμεν κατὰ τὴν συγκρότησιν τῆς Ἐθνικῆς ταύτης Συνελεύσεως.

Γινώσχετε, ἀγαπητοί, ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Θρησκείας, διέσωσεν ἐπὶ τέσσαρας περίπου αἰῶνας τὴν γλῶσσάν του, καὶ ἐν αὐτῇ ὅσα συνιστῶσι τὸν ἔθνομὸν ἐνὸς Λαοῦ προσόντα. Ἐπίσης οἴδατε, ὅτι ἡ 25 Μαρτίου, σταυροφόρος ἀνατείλασα, ἔστησε τοσαῦτα τρόπαια κατὰ τοῦ ἐχθροῦ τῆς Πίστεως. Δὲν ἀγνοεῖτε δὲ, ὅτι καὶ σύμπας ὁ χριστιανικὸς κόσμος, ἐντεῦθεν κινούμενος, ἐζήτησε παρὰ τῶν Δυνατῶν τῆς γῆς νὰ κηρύξωσι τὴν Ἑλλάδα Κράτος ἀνεξάρτητον.

Λόγους τούτων κρείττονας δὲν ἔχομεν διὰ τοῦ παρόντος νὰ μνημονεύσωμεν, καθ' ἣν στιγμήν ἀναδέχσθε τὰς ἐργασίας τῶν ὑψηλῶν καθηκόντων Σας, ὅτε συνέρχεσθε κατ' ἐντολὴν τῆς Πατρίδος νὰ βουλευθῆτε

περὶ τῆς μελλούσης καταστάσεώς της. Περιβάλλει μὲν Ὑμᾶς ὁ ἐντολεὺς Λαὸς τῶν Ἑλλήνων μὲ τὴν ἀνήκουσαν πληρεξουσιότητα ἐνώπιον τῆς Βασιλείας· ἀλλ' ἡ πληρεξουσιότης αὕτη δέδοται μόνον Ὑμῖν κατὰ λόγον τῆς ἀσφαλεστέρας ἐγγυήσεως, τὴν ὁποίαν αὐτῷ παρέχει ὁ περὶ τὰ στοιχεῖα τῆς ἡμετέρας ἐθνότητος διάπυρον πνέων ζῆλον Ἑλληνισμὸς Σας.

Τὸ ὑπὸ τῆς Ξενοκρατίας, καὶ ὑπὲρ αὐτῆς δημιουργηθὲν δεκαδικὸν σύστημα τῶν Ἐπισκόπων, τοῦτο δὲ, λέγομεν, τὸ παραλύον τὴν ἐνότητα τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἐγκαταλεῖπον αὐτὴν, οἰονεὶ ἔρμαιον, εἰς τὰς ἐξῶθεν ἐπιβουλάς, κατήργησεν ἤδη ὁ Σ. ἡμῶν Ἀναξ. Ἡ δὲ ἐντολή, ἣν Ὑμεῖς ἐνταῦθα συνελθόντες πρὸ πάσης ἄλλης ὀφείλετε νὰ πληρώσητε, πάντως ἐστὶ τὸ ἀκράδαντον τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Θρησκείας, ὁποῖαν οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι καὶ τόσοι ἄλλοι τῆς Ἐκκλησίας Φωστῆρες παρέδωκαν.

Ἀπ' αὐτῆς λοιπὸν τῆς Θρησκείας ὀφείλετε, ἀδελφοί, ν' ἀρχίσσητε τὰς ἐθνικὰς ἐργασίας Σας, ἀκολουθοῦντες εἰς αὐτὰς τὰ βήματα τῶν προηγουμένων ἐθνικῶν Συνελεύσεων. Λέγομεν ἀπ' αὐτῆς· ἐπειδὴ μόνον δι' αὐτῆς δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν τὸν μέγαν τῆς Ἑλλάδος προορισμὸν. Ναί, ἀδελφοί, ἀπ' αὐτῆς· ἐπειδὴ ἀνεὺ αὐτῆς, οὔτε ἡ 25^η Μαρτίου ἀνέτελλεν, οὔτε ἡ 3^η Σεπτεμβρίου ἐφώτιζεν, ἀλλ' οὔτε Ὑμεῖς σήμερον ἐν Ἀθῆναις βουλευόμενοι περὶ τῶν ὄλων.

Ταῦς ἀναφέροντες καὶ ἡμεῖς εἰς τὸν Πατριωτισμὸν Σας ἀνατελούμενοι πεπεισμένοι, ὅτι διὰ τῶν ἐρ-
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

γων Σας θέλετε μαρτυρηθῆ φύλακες ἀκριβεῖς τῶν ἐντολῶν τῆς Πατρίδος, δικαιοῦντες οὕτω τὰς προσδοκίας τῶν τριῶν εὐεργετῶν Δυνάμεων, καὶ δεικνύοντες εἰς ὄλον τὸν ἔξω κόσμον, νῦν ὑπέρποτε τοὺς ὀφθαλμούς του πρὸς Ἰμαῖς στρέφοντα, ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ἐπαξίως συγκατελέχθη μεταξύ τῶν ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν Ἐθνῶν, ὡς θεσθεν προωρισμένον ἵνα πληρῶσθαι τὴν μεγάλην ὑπὲρ τοῦ ἀνθρώπου ἀποστολήν (*).

Ὁ πρῶτον Μενδινίτσας

† Γρηγόριος.

ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

Τοῦ διαγγέλματος τῆς Αὐστρίας.

Κατὰ τὸ 1844.

Πρεσβεύοντες γενικὰς ἀρχὰς, ἀρχὰς ἐγγυωμένας ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ χριστιανισμοῦ τὴν πρόοδον τῆς ἀνθρωπότητος, οἴκοθεν φερόμεθα εἰς τὸ νὰ πολεμῶμεν τὰς ἀποχρίστους ἐκεῖνας τοῦ τερατώδους ἀπολυτισμοῦ· ὅστις καὶ σήμερον ἀκόμη ἐν τῷ μέσῳ τοῦ 19ου αἰῶνος, ἀθετῶν τὰς χριστιανικὰς παραγγελίας, καταπατῶν τὰς αἰωνίους ἀρχὰς τοῦ φυσικοῦ λόγου, τολμᾷ νὰ χαλκεύῃ ἀλύσεις διὰ τὰς τύχας τῶν λαῶν. Καὶ πῶς; Ἐν τῷ σεμνῷ μανδύᾳ τῶν λεγομένων συντηρητικῶν ἀρχῶν παριστάμενος.

(*) Τὸ ὑπόμνημα τοῦτο ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον διὰ τῆς Ἐφημερίδος ὁ Αἰών.

Ὁμολογοῦμεν ἀφ' ἐνός τὴν πολιτικὴν περινοίαν, δι' ἧς πολλαχοῦ διακρίνεται ὁ Πρίγκιψ Μετερνίχος ἐν τῷ χορῷ τῶν ἐξοχωτέρων διπλωματῶν τῆς Εὐρώπης. Ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ κρύψωμεν ἀφ' ἐτέρου τὴν λύπην, ἣτις δικαίως καταλαμβάνει πάντα χριστιανόν, πάντα ἄνθρωπον ἀπέναντι τοῦ Διαγγέλματος τῆς Αὐστρίας πρὸς τὸν ἐν Γαλλίᾳ Πρεσβευτὴν αὐτῆς.

Ποτέ δὲν ἠθέλομεν διατεθῆ νὰ ἐπιληφθῶμεν τοιοῦτου θέματος, ἐὰν ἐθεωροῦμεν τὰ συμφέροντα τῆς Ἑλλάδος ἀποκεχωρισμένα τῶν ἀληθῶν συμφερόντων τῆς ἀνθρωπότητος, τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τῆς ὑγιούς πολιτικῆς. Οὐδέποτε ἠθέλομεν ὑψώσθαι φωνὴν κατὰ τῆς ἐπιβουλεύσεως τὴν Ἑλλάδα πολιτικῆς, ἐὰν δὲν εἴμεθα ἐνδομύχως πεπεισμένοι, ὅτι ἡ ἀνάπτυξις καὶ ἡ ζωὴ τῆς Ἑλλάδος δύνανται νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν ζῶν ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος.

ὑπὸ τοιούτων ἀρχῶν ἐμπνεόμενοι ἐρχόμεθα ἤδη νὰ ἀποδείξωμεν καὶ ἡμεῖς κατὰ τὸ ἐγόν, ἐπὶ πόσον ἀντίκειται εἰς τὸν σκοπὸν τῆς καλῶς ἐννοουμένης γενικῆς πολιτικῆς ἢ ἐν τῷ Διαγγέλματι εὐφήμως πως καλουμένη συντηρητικῆ πολιτικῆ, ὑπὸ τῆς ὁποίας τὴν σκέπην εὐδόκησε τελευταῖον ὁ φιλέλληνας Μετερνίχος νὰ θέσῃ τὸ παρά τὴν θέλησίν του, ὡς λέγει ὁ ἴδιος, ἀλλὰ κατὰ βούλησιν τῆς θείας Προνοίας ἐν τῷ κόσμῳ ἀναγνωρισθὲν διὰ τῆς τριπλῆς Συμμαχίας Βασιλείων, τὸ Ἑλληνικόν.

ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΝΤΕΣ νὰ ἐξετάσωμεν τὴν ἄλλως ἐπιτηδεῖαν ἐκεῖνην τοῦ Διαγγέλματος προδιάθεσιν, ἐν ἣ

ἐπαγωνίζεται ὁ ἥρωσ τῆς δυτικῆς διπλωματίας νὰ κερδήσῃ τὰς ψήφους τῶν Δυνάμεων ὑπὲρ τοῦ καταρρέοντος ὀθωμανικοῦ Κράτους καὶ ἐναντίον τῆς προόδου τῶν νέων Ἑλλήνων, ἐπαρκοῦμεθα μόνον εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ὄρων καὶ τῶν πρὸς αὐτοὺς συνδεομένων μέτρων, ἐπιδιώκοντες τὴν ἀλήθειαν.

Οἱ Ὅροι.

Α'. Τὸ Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος ὑπάρχει. « Ἐνῶ » ὑπάρχει πρέπει νὰ τεθῇ ὑπὸ τὴν ἐγγύησιν τῶν συντηρητικῶν ἀρχῶν, αἵτινες δύνανται μόνον νὰ ἐξασφαλίσωσι τὴν ὑπαρξίν του ».

Εὐθὺς ἐν τῷ πρώτῳ ὄρῳ τοῦ Διαγγέλματος κηρύττων ὁ Πρωθυπουργὸς Μετερνίχος τὴν ὑπαρξίν τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου δογματίζει, ὅτι τοῦτο πρέπει νὰ τεθῇ ὑπὸ τὴν ἐγγύησιν τῶν συντηρητικῶν ἀρχῶν. — Τίνες ἐρωτῶμεν αἱ συντηρητικαὶ ἀρχαὶ αὗται; καὶ ποίαν ἐγγύησιν ἐπὶ τοῦ προκειμένου δύνανται νὰ παράσχωσιν; Ἐὰν ἤθελεν ἐνταῦθα ὁ διαγγέλλων νὰ ἐννοήσῃ τὰς ἀρχάς, αἵτινες ἐξασφαλίζουν τὸ παρὸν τῆς Ἑλλάδος, σεβόμενα τὰ ἀπαράγραπτα δικαιώματα τοῦ μεγάλου αὐτῆς παρελθόντος ὡς πρὸς τὸ μέλλον κατὰ τὰς διαφοροὺς ὑπομνηματικὰς ἐκθέσεις τοῦ Κυβερνήτου πρὸς τὴν Συμμαχίαν, τότε θὰ ἐλέγομεν, ὅτι δικαιότερον, χριστιανικώτερον δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκφρασθῇ εἰς μέγας τῶντι πολιτικῶν ἀνὴρ, ἐργαζόμενος πρὸς τὸ συμφέρον τῆς γενικῆς πολιτικῆς, πρὸς τὸ

συμφέρον τῆς ἀνθρωπότητος. Ἄλλ' ἐὰν, ὡς μὴ ὀφείλε, διὰ τῆς ἐκφράσεως « συντηρητικῶν » ἐννοεῖ τὰς στασίμους ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, τὰς ὀπισθοδρομικὰς καὶ μισολάους ἀρχάς, αἵτινες χαρακτηρίζουσιν ἰδίως τὴν πολιτικὴν του, τότε καὶ ἀκόντες ἀναγκάζομεθα νὰ εἰπώμεν εἰς τὸν διπλωμάτην, ὅτι σοφίζεται, ἢ παραγνωρίζει τὸ πνεῦμα τοῦ αἰῶνος. Δὲν δύναται διὰ τοιούτων ἀρχῶν νὰ ἦναι πλέον ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς πολιτικῆς, τὴν ὁποίαν ὀνομάζει γενικὴν, τῆς πολιτικῆς, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ τηρῶσιν οἱ Ἡγούμενοι τῶν Λαῶν ἐν τῷ συμφέροντι ἀμφοτέρων. Πολιτικὴν οὕτω βεβιασμένην, τῶν χριστιανικῶν ἀρχῶν ἐντελῶς ἐκκρουομένην, πολεμίαν καὶ αὐτοῦ τοῦ φυσικοῦ λόγου, ποτὲ δὲν δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν δυναμένην νὰ συντηρήσῃ οὔτε Λαοὺς, οὔτε Ἡγεμόνας. Καὶ ἡ ἀνάστασις τῆς Ἑλλάδος, ἔργον βέβαια τῆς Δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου, κενὰ ἐμελέτησεν ὁ μεγαλόνοος πολιτικὸς ὅτι δύναται νὰ ματαιωθῇ ἀπὸ τὰς ἐπισηφαλεῖς τινῶν θνητῶν ἐπινοίας. Ἐλθωμεν εἰς τὸν Β'. Ὅρον.

Β'. « Τὸ Βασίλειον κατέλαβε θέσιν μεταξὺ τῶν ἐχουσῶν καὶ κυριαρχίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν ἐπικρατειῶν. Αἱ βάσεις ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀποκατεστάθη εἰς τὸ ἐσωτερικόν, δὲν εἶναι τῆς δικαιοδοσίας τῶν ἄλλων Δυνάμεων, εἰμὴ καθ' ὅσον αὗται ἤθελον προσβάλλῃ τὰ ἡγεμονικὰ δικαιώματα ἄλλων ἐπικρατειῶν, καὶ μάλιστα τὴν ἡσυχίαν τοῦ ὀθωμανικοῦ Κράτους. »

Ἡ πρόβλεψις γὰρ τοῦ ὀθωμανικοῦ Κράτους, ἐν τῷ δευτέρῳ ὄρῳ

ὁ διπλωματικός ἀθλητὴς προβαίνει τεράστιος εἰς τὴν ὑψὴν τῆς πολιτικῆς πλεκτάνης. Λίαν ἐπιδεξίως θέλει νὰ συστήσῃ ἑαυτὸν καὶ δίκαιον καὶ μέγαν, καὶ ἐπὶ πᾶσι γενναῖον τοῦ Ἰσλαμισμοῦ ὑπέρμαχον. « Τὸ Βα- » σίλειον, λέγει, κατέλαβε θέσιν μεταξύ τῶν ἐχου- » σῶν καὶ κυριαρχίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν Ἐπικρατειῶν ». Ναί, καὶ δοξάζομεν τὸν Θεόν, εὐγνωμονοῦμεν εἰς τοὺς τρεῖς Συμμάχους Εὐεργέτας. Ἄλλὰ παρατηρη- τέον ὅτι, ἡ κυριαρχία καὶ ἀνεξαρτησία, περὶ ὧν ὁ ὄρος, ὑπὸ τὴν ἀληθῆ αὐτῶν ἐποψίν λαμβανόμεναι, δὲν παρέχουσι τὸ φερέγγυον τῆς πραγματικῆς κυρι- αρχίας καὶ ἀνεξαρτησίας τῶν ὄντως Ἐπικρατειῶν, ὅσα ἂν αὐτὰς εὐμενῶς προστατεύει ἡ συντηρητικὴ ἀσπίς τοῦ περινοῦς Μετερνίχου. Τὴν δὲ ἀλήθειαν τῶν λό- γων μας ἀρυόμεθα ἐκ τῶν πραγμάτων. Πόσας ἐπι- βουλάς, πόσας βλάβας, πόσους πειρασμούς, πόσους καταδιωγμούς δὲν ἐπιφέρει καθ' ἡμῶν ὁ σημέραι ὁ ξενισμός! Οὐδέποτε ἡρεμεῖ, οὐδέποτε ἡσυχάζει. Πάντοτε καὶ πανταχοῦ, ὡς ἀπαίσσιος οἰωνὸς περιί- πταται μολύνων τὸν ὀρίζοντα τῆς ἐλληνικῆς χώρας! καὶ τούτους μὲν δελεάζει, ἐκείνους δὲ ἐπαπειλεῖ· τού- των καταχρᾶται τῆς μετριοπαθείας, ἐκείνων ὠφελεί- ται ἐκ τῆς μικροφιλοτιμίας, πάντοτε ἀσεβῶν, πάντοτε ἐπεμβαίνων. Τοιαύτην εἰκόνα, κατὰ δυστυχίαν, παρι- στάνει σήμερον ἡ κυρίαρχος καὶ ἀνεξάρτητος Ἑλλάς. Ἄλλὰ τοιαύτην, ἐρωτῶμεν, πρέπει νὰ παριστάνωσι τὰ κυρίαρχα καὶ ἀνεξάρτητα Κράτη; Οὕτως ἐννοεῖ τὰ διεθνῆς δίκαιον, τὴν κυριαρχίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν τῶν

Ἐθνῶν; Ἡ πταίομεν ἡμεῖς; ἐνίσταται ὁ ξενισμὸς, ἡμεῖς ἐσμέν οἱ αἴτιοι ὅλων τῶν ἐπιπεσόντων δεινῶν, τῶν παρελθόντων κινδύνων; Οὐχί, πάντως οὐχί. Διὰ τοῦ πολυωδύνου ἐννεαετοῦς ἀγῶνος κατὰ τῶν βαρβά- ρων, καὶ τῆς δωδεκαετοῦς βαρυστενάκτου ἀνοχῆς ἀ- πέναντι τῆς καθ' ἡμῶν μαινομένης ἐπαράτου Ξενο- κρατίας, ἐδείξαμεν εἰς τὸν κόσμον ἀρκούντως τινὲς τρόπον πρέπει νὰ ἐκτιμώμεθα καὶ παρὰ τῶν Λαῶν καὶ παρὰ τῶν Θερόνων. Ἄλλο τι λοιπὸν παρὰ τὴν Με- τερνίχου πολιτικὴν ἀπαιτεῖται πρὸς ἐμπέδωσιν τῆς ἀληθοῦς κυριαρχίας καὶ ἀνεξαρτησίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου· ἀπαιτεῖται τὸ ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ, ὁ ἀ- παραίτητος ὄρος, τὸ ἀναγκαῖον τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ καὶ διατηρήσεως μέσον, ὅπερ, ἐὰν ἀκολουθῆ νὰ ἀρ- νῆται ἡ χριστιανικὴ ψυχὴ τοῦ Πρίγκιπος Μετερνίχου, ἡ Θεία Χάρις, ἡ ἐγείρασα ἡμᾶς ἐκ τοῦ μακραίωνος πολιτικοῦ τάφου, θέλει αὐτὸ ἡμῖν ἐπιδαφιλεύσῃ, πο- τὲ δὲν θέλει μᾶς ἐγκαταλείψῃ δίκαια αἰτουμένους, δι- καία προσδοκῶντας.

Ἐξετάσωμεν ἤδη τὸ ἐπόμενον μέρος τοῦ Ὄρου, ἐν ᾧ καθορᾶται πλέον τὸ δεινότερον τῆς πολιτικῆς πλεκτάνης. Διαγγέλλων ἀφ' ἐνός ὁ γίγας τῆς δυτικῆς διπλωματίας, ὅτι « δὲν εἶναι τῆς δικαιοδοσίας τῶν » ἄλλων Δυνάμεων αἱ βάσεις, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀπο- » κατεστάθη εἰς τὸ ἐσωτερικόν », παραχωρεῖ αὐταῖς ἀφ' ἐτέρου τὸ δικαίωμα τοῦ ἐπεμβαίνειν, « καθ' ὅσον, » λέγει, ἤθελον προσβάλλῃ τὰ ἡγεμονικὰ δικαιώματα » ἄλλων Ἐπικρατειῶν, καὶ μάλιστα τὴν ἡσυχίαν τοῦ

» Ὀθωμανικοῦ Κράτους ». Ἀκούετε; Σκολιὰ καὶ διὰ τοῦτο ἀπρόσιτος ἡ πορεία αὐτῆ τοῦ διπλωμάτου καὶ ἐν αὐτῇ μεγαλοφρόνως ἐπιτηδεύεται ὁ φιλότουρκος νὰ φανῇ δίκαιος καὶ εὐθύς τῇ καρδίᾳ. Ἡμεῖς πρεσβεύομεν, ὅτι τὸ πολίτευμα παντὸς ἔθνους πρέπει νὰ ἀπορρέῃ ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ συνειδήσεως, ἐκ τῆς θρησκείας του, τῶν ἠθῶν, τῶν ἐθίμων, τῆς ἠθικῆς καὶ ὕλικῆς αὐτοῦ ὑπάρξεως, ἀπὸ πάντων, ὅσα συγκροτοῦσι τὴν ἰδέαν τῆς προσωπικότητός του. Τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ὑπῆρξε, καὶ, Θεοῦ εὐδοκούντος, θέλει πάλιν ὑπάρξῃ Ἔθνος πρωτότυπον. Δὲν δύναται νὰ ἀρνηθῇ ἑαυτὸ, νὰ ἀρνηθῇ τὴν συνειδήσιν του, τὴν ἰσορίαν του· οὔτε ἔχει χρεῖαν πολιτευόμενον νὰ κατοπτρίζεται εἰς τὰ πολιτεύματα τῶν ἄλλων Ἐθνῶν· ἔχει πόθεν νὰ ἀρυσθῇ τοὺς νόμους του. Μὴ πάλλωσι τινῶν αἱ καρδίαι λόγῳ δῆθεν δικαιοσύνης, ὅτι ἡ Ἑλλάς ἤθελέ ποτε προσβάλλῃ ξένα δικαιώματα, καὶ προσκρούσῃ εἰς τὰ Εὐρωπαϊκὰ συμφέροντα. Ἡ πολιτικὴ τῆς Ἑλλάδος εἶναι γενικὴ. Ἐγκεχαραγμένη ἄνωθεν τοιαύτη διὰ τοῦ νομίμου αὐτῆς πρώτου Ἀρχοντος, οὐδέποτε θέλει κάμῃ βῆμα, χωρὶς νὰ περιβάλλῃ δι' αὐτοῦ ὀλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα. Ἡ Ἑλλάς ἀνέστη πρὸς οἰκοδομὴν, καὶ οὐχὶ ἵνα ἐμπνέῃ φόβους κακῶν, φόβους ἀνυποστάτους, ὡς τὸ Διάγγελμα προτίθεται ἐπιβούλως νὰ τὴν παραστήσῃ. Ἐὰν δὲ ἀπεναντίας ἐνόμισεν ὁ ἐξοχὸς πολιτικὸς, ὅτι δύναται διὰ Διαγγελημάτων, ἢ ὅσων ἂν θέλῃ ἄλλων ἐλεεινῶν τοῦ ψυχορράγουστος ἐγωϊσμοῦ ἀποκημάτων, νὰ ἰδῇ

τὴν Ἑλλάδα φίλον αὐτῷ ἀπεικόνισμα τῆς ἐσπερίδας Εὐρώπης, διαβεβαιούμεν αὐτὸν, ὅτι μάταια ζητεῖ καὶ ματαιότατα διαγγέλλει. Ἐρχόμεθα εἰς τὸν Γ'. Ὅρον. Γ'. « Ὁ Βασιλεὺς Ὀθῶν δὲν κατέχει τὸν Θρόνον » τῆς Ἑλλάδος, εἰμὴ δυνάμει ἀποφάσεως τῶν τριῶν » Συμμάχων Δυνάμεων, καὶ δυνάμει τῆς ἐπισήμου » παραδοχῆς αὐτῆς τῆς ἀποφάσεως ὑπὸ τοῦ Ἑλλη- » νικοῦ Ἔθνους. Ἐπομένως ὁ Θρόνος καὶ ἡ τάξις » τῆς διαδοχῆς θεμελιούνται ἐπὶ συμβάσεων, αἵτινες » σκοπὸν ἔχουσι νὰ προσδιορίσωσι τὸν τρόπον, καὶ νὰ » ἐξασφαλίσωσι τὴν διάρκειαν αὐτῶν ».

Μεταβαίνοντες εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ τρίτου ὄρου λέγομεν ἀμέσως. « Ἀλλὰ ρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ ». Ἐνταῦθα ὁ ξένος ἀνοίγει στόμα θρασύτερον. Αἱ παράλογοι τούτου κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἀξιώσεις ἀναμασσῶνται μέχρι ἀηδίας καὶ ὑπὸ τοῦ Πρίγκιπος Μετερνίχου, θέλοντος νὰ ἐξαλείψῃ ἀπὸ τοῦ συνταγματικοῦ χάρτου τὴν Ἑλληνικὴν ἐθνότητα διὰ τῆς καταστροφῆς τοῦ τεσσαρακοστοῦ ἄρθρου. Ἄλλ' οἱ Ἕλληνες καὶ δι' ἐφημερίδων, καὶ δι' ἄλλων περιοδικῶν συγγραμμάτων ἀπήντησαν εἰκότως, ἐξελέγχοντες τὴν ἐπιβουλὴν τῆς δυτικῆς ἐπεμβάσεως, καὶ διακηρύττοντες τὴν ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦ τρίτου ὄρου διὰ παντὸς ἀμετάβλητον ἀπόφασίν των, μὴ θεωροῦντες ἄλλας πράξεις ἐπισήμου, ἢ τὰς ὑπὸ τῶν νομίμων Ἐθνικῶν Συνελεύσεων νομίμως ἐκδοθείσας· καὶ τοιαύτας δὲν ἔχει βέβαια νὰ μᾶς προτείνῃ ὑπὲρ τῆς πολιτικῆς του ἐπιτάσεως διπλωμάτης. Ὡστε ἄλλο

δὲν μένει νὰ εἰπῶμεν ἐνταῦθα, εἰμὴ, ὅτι ἀποροῦμεν, πῶς τεθέντων ἤδη καὶ διομολογηθέντων τῶν ὀριστικῶν θεσμῶν, τῶν κανονιζόντων τὰς πολιτικὰς σχέσεις μεταξὺ τοῦ ἔθνους καὶ τοῦ θρόνου, τολμᾷ τὸ Αὐστριακὸν Βουλευεῖον νὰ ἀπευθύνῃ τοιαύτης φύσεως Διαγγέλματα, κολακευόμενον ὅτι βλέπει ἐν αὐτοῖς θελκτικὰς τινας κατὰ τὴν Ἀνατολὴν εἰκόνας. Ἄλλ' οὐχί, παρήλθον οἱ καιροί. Ἡ 3^η Σεπτεμβρίου ἀνέτειλεν, ὁ θεμελιώδης Νόμος ἐτέθη, ὁ Βασιλεὺς τὸν ὑπέγραψε. Ποῦ λοιπὸν στηριζόμενος ὁ μεγαλόνοστος Πολιτικὸς ἐπανελάβε τοσοῦτον ἀηδῶς τὰς παραλόγους προτάσεις τοῦ Πρίγκιπος Βαλεροσταίν;

Δ'. « Αἱ Σύμμαχοι Δυνάμεις δὲν ἔδωσαν πολιτικὴν ἀνεξαρτησίαν εἰς τὰς ἐπαρχίας, αἵτινες σχηματίζουσι τὸ Ἑλληνικὸν Βασίλειον ἐπὶ σκοπῶ τοῦ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἐστία ταραχῶν, ἢ νὰ αὐξήσῃ μὲ ζήμιαν τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους ».

Ἐφθάσαμεν τὸν τέταρτον ὅρον τοῦ Διαγγέλματος τὸν τελευταῖον. Ἐν τούτῳ ὁ ἀλλότριος ρίπτει σφοδρότατον τὸ τῆς συκοφαντίας βέλος. Συνεπὴς πάντοτε πρὸς τὴν μισέλληνα πολιτικὴν του, θηρεύει ὀλίγαις δυνάμεσι τὴν ἀπώλειαν τοῦ μεγαλύτερου, τοῦ γενναιοτέρου Λαοῦ τῆς γῆς. Δὲν τὸν ἀνέχεται βλέπων βαδίζοντα πρὸς τὸν μέγαν προορισμὸν του. Ἐντεῦθεν πλάττει ταραχὰς, κατακτήσεις, θέλων νὰ τὸν ἐνοχοποιήσῃ ἐνώπιον τῆς Εὐρώπης, καὶ οὕτω νὰ ἐμποδίσῃ τὴν θεοθεν κεκληρωμένην σταδιοδρομίαν του. Ἄλλ' ἐρωτῶμεν. Ποῖον ποτὲ ἔθνος δουλεῖον αἰῶνας,

ἀπὸ μιᾶς κατὰ τῶν τυράννων του ἐπαναστάσεως ἐξερχόμενον, ἀντέταξε τόσῃ φρόνησιν, τόσῃ ἀνοχῇ ἀπέναντι τοσοῦτων ἐπιβουλῶν, τοσοῦτων καταδρομῶν; Τὴν Ἑλλάδα ὀνομάζει ὁ διπλωμάτης « παραχῶν » ἐστία; » Οἱ Ἕλληνες ἀνῆψαν ἄλλοτε τὴν φλόγα τῶν ἐμφυλίων πολέμων καὶ νῦν ἐπιτεινᾶσσοσι τὸν δαυλὸν τῆς διαιρέσεως, ἢ αἱ ὑποβλέπουσαι τὴν μέλουσαν τύχην τῶν Ἑλλήνων ἐξωτερικαὶ ἐπίρροιοι; Ὁ Ἕλλην ἐπήγαγε τὴν ἐθνικὴν συμφορὰν τῆς πατροκτονίας, ἢ τὸ βάσκανον ὄμμα τοῦ ξένου; Ἐὰν ἡμῖν ἔλεγεν ὁ διπλωμάτης, ὅτι ἡ θέσις τῆς Ἑλλάδος καταπλήττει τὸν ἀλλότριον, ὅθεν οὗτος μηχανᾶται νὰ διεγείρῃ εἰς αὐτὴν ταραχὰς, φανταζόμενος, ὅτι ἐκ τούτων θὰ ὠφελεῖτο πρὸς ἐπίτευξιν τῶν καταχθονίων σκοπῶν του, τότε εὐκόλως ἠδυνάμεθα νὰ τὸν ἐνοήσωμεν. Ἄλλ' ὅσῳ πλέον ὑπὸ διαφοροῦς προφάσεις ζητεῖ νὰ κρύπτηται τὸ ἐπίβουλον πνεῦμα, τόσῳ μᾶλλον κατάδηλον γίνεται. Βλέπομεν τί τὸ τρομάζει, τί γεννᾷ τοὺς πολιτικούς αὐτοῦ περισπασμούς. Ἐπιλαμψάσης ἐν Ἑλλάδι τῆς χαρμοσύνου ἡμέρας ἐκείνης, τῆς εὐαγγελισαμένης σωτηρίας τῆ οἰκουμένης, ὠχρίασεν ἐξ ἀπελπισίας ὁ σκότιος ἐγωϊσμός· ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης, καθ' ἣν ὅλος ὁ κόσμος ἐξέστη σκιρτῶν ἐν ἀγαλλιάσει, φρουάττει ὁ ἀποτρόπαιος ξενισμός, σπαράττεται, ἀγωνιᾷ, πνέει ἐκδίκησιν κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἣτις ἐσήμανε τὴν παρακμὴν του καὶ προμηνύει τὴν πτώσιν του.

Ἐξετάσαντες τοὺς ὅρους, καθ' οὓς ὁ Πρίγκιψ ΜΕΛΕΤΑΝΤΕΣ ΤΟΥΣ ὅρους, καθ' οὓς ὁ Πρίγκιψ ΜΕ-
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

τερνίχος θεωρεῖ τὴν Ἑλλάδα ἐνώπιον τῆς Εὐρώπης, ἐρχόμεθα εἰς τὰ ἐξ αὐτῶν προκύπτοντα μέτρα, τὰ ὅποια πρέπει νὰ λάβωσιν αἱ Δυνάμεις περὶ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸν μέγαν πολιτικόν, ὅπως συμβιβάσωσι τὰ διάφορα συμφέροντα τῆς γενικῆς πολιτικῆς, καὶ οὕτως ἠρνηεύσωσι τὰς ἀνατολικὰς χώρας.

Τὰ Μέτρα.

Α'. Μία δὴλωσις τῶν πέντε Δυνάμεων, ὅτι δὲν ἐννοοῦσι νὰ παραδεχθῶσι καμμίαν μεταβολὴν τῶν ἐγγυήσεων, ἐπὶ τῶν ὁποίων θεμελιούται ὁ Θρόνος τοῦ Βασιλέως Ὁθωνος.

Β'. Ὁμοία δὴλωσις τῶν πέντε Δυνάμεων καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰ ὅρια, τὰ ὅποια σχηματίζουν τὸ σημερινὸν Βασιλείον.

Τὰ μέτρα ὀφείλον νὰ ἦναι κατὰ συνέπειαν τῶν ὄρων ἰκανὰ, τουτέστι πρὸς ἐξασφάλισίν των. Καὶ τὸ μὲν ἀγνωμότως καὶ ἐναντίον πάσης δικαιοσύνης προγράφει τὴν ἐθνότητα τῆς πάλαι γενναίως εὐεργετησάσης τὴν Εὐρώπην ἀθανάτου Ἑλλάδος· τὸ δὲ καταδικάζει τὴν τύχην αὐτῆς ἐντὸς τοῦ ἔλεεινοῦ παρόντος ἀμφοτέρα τείνοντα νὰ καταστήσωσι τὴν Ἑλλάδα πανάθλιον παράρτημα τῆς δυτικῆς Δυναστείας. Ἡ πολιτικὴ ἐξόντωσις τῆς Ἑλλάδος, ἰδοὺ ὁ σκοπὸς ὅλος τοῦ Διαγγέλματος. Διὰ τριούτων ὄρων καὶ μέτρων ἐπενόησε τῆς πολιτικῆς ὁ ἄκρος διαιτητὴς νὰ συμβιβάσῃ τὰ συμφέροντα τῆς Εὐρώπης, καὶ νὰ

ἐξασφαλίσῃ τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου. Τοιαύτη εἶναι ἡ χριστιανικὴ πολιτικὴ τοῦ Πρίγκιπος Μετερνίχου. Ἡ βεβιασμένη διατήρησις τοῦ καταπίπτοντος Ὁθωμανικοῦ Κράτους, καὶ οὐχὶ ἡ φυσικὴ πρόοδος τῶν νέων Ἑλλήνων ὑπισχνεῖται ὠφελείας εἰς τὴν ἀνθρωπότητα. Ἐν τῇ κακοδόξῳ Τουρκίᾳ, καὶ οὐχὶ ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἑλλάδι εὐρίσκονται τὰ στοιχεῖα τοῦ νέου πολιτισμοῦ. Ὁ Ἰσλαμισμὸς, καὶ οὐχὶ ὁ Ἑλληνισμὸς ὑπηρετήσεν ἄλλοτε τὴν ἀνθρωπότητα. Τὸ φῶς τοῦ χριστιανισμοῦ, τὰ φωτίζον καὶ ἀγιάζον μέγα μέρος τῆς οἰκουμένης, δὲν μετεδόθη ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Εὐρώπην, ἀλλ' ἐκ τῆς Τουρκίας. Ἡ Εὐρώπη ἄρα κατὰ τὴν δόξαν τοῦ χριστιανοῦ διπλωμάτου ὀφείλει εὐγνωμοσύνην τοῖς Τούρκοις καὶ οὐχὶ τοῖς Ἑλλήσιν. Ἀλλ' ὅμως μὴ παραπονώμεθα! Μέμνηται καὶ ἡμῶν ὁ φιλόκαλος Πρίγκιψ. Μᾶς συμβουλεύει νὰ ἐπιδοθῶμεν εἰς τὴν γεωργίαν καὶ βιομηχανίαν, ἐπαναπαυόμενοι εἰς ὅσα καλὰ παρέχει δι' αὐτῶν ὁ χρόνος· ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ στρέφωμεν ὀφθαλμούς πρὸς Ἀνατολάς· ἐπειδὴ κλονεῖται ἡ Εὐρωπαϊκὴ ἰσορροπία καὶ ἐπαπειλεῖται ἡ ρῆξις τῆς γενικῆς εἰρήνης.

Ἄλλ', ὦ Πρίγκιψ, πόσον ἐπλανήθης εἰς τὰς πολιτικὰς θεωρίας σου! πόσον ἐξετράπης τῆς εὐθείας, τῆς ἀληθοῦς ὁδοῦ, συντάτων χριστιανικὸν Διαγγέλμα! Οἱ Ὅροι του, ὡς ἀπεδείξαμεν, ψευδεῖς· τὰ Μέτρα του πᾶν ἄλλο, ἢ τὴν διὰ τῆς προαγωγῆς συντήρησιν τῆς Ἑλληνικῆς κοινότητος ἐγγυώμενα. Ναι, διπλωμάτα χριστιανὲ, ἀποπνεύμεθα βλιπόμενος τοὺς διέποντας τὰς τύ-
ΜΟΥΣΕΙΟ ἈΘΕΟΥΡΙΟΥ

χας τῶν λαῶν ἄνδρας καὶ σήμερον ἔτι προσφέροντας θυμιάματα εἰς τὸ εἶδωλον τοῦ γεγηρακότος δεσποτισμοῦ, ἀρνούμενοι προφανῶς τὰς χριστιανικὰς παραγγελίας. Ὅσῳ ἂν ἀγωνίζεσαι νὰ καλυφθῆς ὑπὸ τὸν σεμνὸν τῆς συντηρήσεως πέπλον, φαίνεσαι ποῦ τρέχεις καὶ τί ζητεῖς. Ἀλλὰ δὲν ἀπελπίζομεθα. Ἐστηρικμένον ἔχοντες εἰς τὸν Οὐρανὸν τὸ βλέμμα, δὲν ἀποδειλιῶμεν ἀπέναντι τῶν Διαγγελμάτων σου. Ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ῥωσσία, αἱ πρεῖς εὐεργετιδὲς Δυνάμεις ἔδειξαν, ὅτι σέβονται τὰς Βουλὰς τοῦ Ὑψίστου. Λέγεις, Πρίγκιψ, ὅτι προτίθεσαι νὰ συμβιβάσῃς τὰ συμφέροντα τῆς γενικῆς πολιτικῆς. Ἀλλ' ἡ πολιτικὴ, ὅπως καλεῖται γενικὴ, πρέπει νὰ ᾔηται ἀληθῶς τοιαύτη, συμβιβάζουσα δηλαδὴ τὰ συμφέροντα τῶν Ἡγεμόνων πρὸς τὰ συμφέροντα τῶν Λαῶν. Οἱ Ἡγεμόνες δὲν χειροτονοῦνται. Ἡγεμόνες, οὔτε δικαιοῦνται νὰ ἄρχωσιν ἐπὶ τῶν Λαῶν, εἰμὴ καθ' ὅσον κηδόνται πατρικῶς τῆς ἀληθοῦς αὐτῶν εὐδαιμονίας, ὑπὸ τὴν εὐεργετικὴν αἰγίδα τῶν γενικῶν, τῶν λαοσφῶν ἀρχῶν τῆς ἰσότητος καὶ τῆς ἐλευθερίας, καλῶς ἐννοουμένων, καὶ ὡς δεῖ ἐφαρμοζομένων. Ἄλλως, Πρίγκιψ, πολιτικὴν δουλεύουσιν τὸν ἐγωϊσμόν, πολεμοῦσιν τὰς ἐθνότητας, καλῶν γενικὴν, ἀσεβεῖς κατὰ τῆς αἰωνίου ἀληθείας, καὶ πράττεις ἀδίκημα ἔσχατον. Ἡ πολιτικὴ, διπλωμάτα, ἣτις δὲν ἀντιπροσωπεύει τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς, δὲν στηρίζεται ἐπὶ τῶν φυσικῶν καὶ ἠθικῶν λόγων τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ Ἐθνους, πίπτει. Παραδείγματα δὲ ἔχεις πρὸ ὀφθαλμῶν

σου νεώτατα, τὰ ὁποῖα νομίζομεν ὅτι ὄφειλες νὰ λάβῃς ὑπὸ ὄψιν, εἰάν ἤθελες νὰ ρυθμίσεις τὴν πολιτικὴν σου πρὸς τὸ γενικώτερον. Τὰ μεγάλα συμφέροντα τῆς γενικῆς πολιτικῆς, ἵνα θέσωσιν ἐπὶ ἀκραδάντων βάσεων τὰ συμφέροντα τῆς γενικῆς εἰρήνης, ἀπαιτοῦσιν οὐ μόνον τὴν πολιτικὴν ὑπαρξίν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ τοὺς πρὸς διατήρησιν αὐτῆς ἀναγκαίους ὄρους, ἀντιθέτους τῶν ἐν τῷ Διαγγέλματί σου μνημονευομένων. ἀπαιτοῦσι τὴν αὔξησιν τῶν Ἑλληνικῶν ὀρίων καὶ τὸ ὁμόθησκον τοῦ Ἡγεμόνος, ὄρους παραγνωρισθέντας ἄχρι τοῦδε ὑπὸ τῆς διπλωματίας. Τὴν ἀλήθειαν ταύτην ἐξάγομεν, παρακολουθοῦντες τὴν φυσικὴν τῶν πραγμάτων πορείαν, καὶ οὐχὶ τὴν σφαλερὰν τινῶν πολιτικῶν ἐπίνοιαν. Ναι, Πρίγκιψ, ἀλήθειά αὕτη κηρυχθεῖσα ὑπὸ τῆς 25ης Μαρτίου καὶ ἐπαναληφθεῖσα τρανώτερον διὰ τῆς 3ης Σεπτεμβρίου (*).

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ,

Ἐν τῷ τῷ Ἐθνικῷ Σύμβολῳ.

Προτιθέμενοι νὰ ὑπηρετήσωμεν τὸ ἐθνικὸν πνεῦμα, χρεωστοῦμεν ἐν πᾶσι νὰ τηρήσωμεν πιστῶς ἅπερ ἡ θέσις ἡμῶν ἐπιβάλλει καθήκοντα. Καὶ ὅπως βαδίσωμεν ἐν τάξει, πρέπει ἐν πρώτοις νὰ ζητήσωμεν τὸ

(*) Τὸ ἄνω θέμα, συναχθὲν καθ' ἡν ἐποχὴν ἐδημοσιεύθη διὰ τῶν Ἑλλήνων, ἐστὶν αὐτὸ Διάγγελμα, ἐκδίδεται σήμερον μετὰ ἀπὸ τῆς ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

παρελθόν, νὰ εὐρωμεν τὸν Ἑλληνικὸν ἀγῶνα, νὰ ἐξεπάσωμεν τὸν σκοπὸν, πρὸς ὃν οὗτος ἔτεινε, καὶ ποῖα ἦσαν τὰ ἐλατήρια, δι' ὧν ἐκινεῖτο κατ' ἀρχὰς εὐδοῦμενος. Ἄνευ τούτου, οὔτε τὸ παρὸν καλῶς δυνάμεθα νὰ ἐκτιμήσωμεν, οὔτε τὸ μέλλον ὡς ἐγγιστα νὰ εἰκάζωμεν.

Ὁ Ἑλληνικὸς ἀγὼν, οὐχὶ πάντως ἀνθρώπου κατόρθωμα, ἀλλ' ἔργον προφανὲς τῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου, θαύμασίως ἐκλάμψας τῇ 25^ῃ Μαρτίου εἰς τὴν Μεσόγειον, εὐηγγελίσαστο τὴν ἀνάστασιν τῆς ἐπὶ τέσσαρας περίπου αἰῶνας κειμένης ὑπὸ τὸν Ὀθωμανικὸν ζυγὸν πολιτικῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ ἡμετέρου Ἔθνους, αὐτοῦ τοῦ μεγαλητέρου καὶ εὐεργετικωτέρου διδασκάλου τῆς ἀνθρωπότητος. Δύο, τὰ ἰσχυρότερα τῶν ἐλατηρίων, ἐκίνουν τὸν Ἕλληνα πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ἀπολεσθεΐσης αὐτονομίας του, ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον, τὸ πλήρωμα τῶν δύο πρώτων ἐντολῶν τοῦ Θεανθρώπου Σωτῆρος, ἡ Πίστις καὶ ἡ Πατρίς. « Μάχου ὑπὲρ πίστεως, » ἔλεγε τῷ Ἕλληني πρῶτον ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεόν. « Μάχου ὑπὲρ » Πατρίδος, » ἔλεγεν αὐτῷ δεῦτερον ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον. Καὶ ὁ Ἕλλην ὑπήκουεν ἀσμένως εἰς τὰς δύο ταύτας ἐθνεγερτηρίους φωνάς, καὶ ὁ ἱερός ἀγὼν θαυμασίως προέκοπτε. Τὴν σημαίαν τοῦ Σταυροῦ κρατῶν εἰς χεῖρας ὁ ὀρθόδοξος Ἕλλην, ἔτρεχε νὰ μαρτυρήσῃ τὴν διπλὴν πρὸς τε τὴν Πίστιν καὶ τὴν Πατρίδα ἀγάπην του. Ὅθεν κατέστρεφε στρατούς, ἐπυρπόλει στόλους, καὶ ἐν ταύτῃ κινούμενος ἐχώρει

πάντοτε τροπαιοῦχος πρὸς τὸ μέγα ἔργον τῆς ἐθνικῆς παλιγγενεσίας του. Τοιαῦτα δύναται ἢ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπη καὶ τοιαῦτα κατῶρθωνεν ὁ ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης μαρτυρούμενος ἀκραιφνῆς πατριωτισμὸς. Ἐνούμενοι διὰ τῆς ἀγάπης μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ, τὴν ἀκαταμάχητον ταύτην τῆς διπλῆς ἀγάπης ἀσπίδα προβαλλόμενοι, ποτὲ δὲν ἐφοβοῦμεθα τὰ πεπυκνωμένα στίφη τῶν πολεμίων. Καὶ πολλαπλασιάσαντες τὰς δυνάμεις σας, ἐλέγομεν αὐτοῖς, πάλιν θὰ νικηθῆτε. « Ἰσχυρότερες ἤπτάσθε ».

Τοσοῦτῳ λαμπρῶν εἰκόνα παρίστη ἡ Ἑλλάς ἐπὶ τῶν πρώτων χρόνων τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνός της, εἰκόνα τὴν ὁποίαν ἐθαύμασεν ὁλος ὁ χριστιανισμὸς καὶ ἐβλεπεν εἰς αὐτὴν ὁλος ὁ κόσμος τὸ εὐτυχὲς μέλλον ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἀλλὰ τί τὸ μετὰ ταῦτα; Διτηρήθη καθαρὸν τὸ κάλλος τῆς ἐθνικῆς ταύτης εἰκόνας; Δὲν ἐσπίλωσαν αὐτὴν τὰ μισάδελφα πάθη; Ἡ θυσία, ἡ ἀφοσίωσις, ἡ καρτερία, χαρακτῆρες, οἱ ταύτην λαμπρύναντες ὡς προσαγόμενοι ὄλου τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου τὰς συμπαθείας, ἔμειναν ἄτρωτοι ἀπὸ τὰ βέλη τοῦ φαύλου ἐγωΐσμοῦ; Δυστυχῶς οὐχί· δαίμων ἀπαίσιος ἐφθόνησε τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐπάθομεν οἱ Ἕλληνες ὅτι ἐπαθον οἱ πρωτόπλαστοι ἐν τῷ Παραδείσῳ. Παρέβησαν ἐκεῖνοι τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ἀπατηθέντες ὑπὸ τοῦ ὄφους· ἠθετήσαμεν καὶ ἡμεῖς τὴν μακαρίαν φωνὴν τῆς ἀγάπης, καταπιόντες τὸ φαρμακερὸν τοῦ ἀλλοτρίου φελέου. Ὁ πόσον ἐστὶν ἀλγεινὸν τὸ μέρος τοῦτο τῆς

νέας ἑλληνικῆς ἱστορίας. Μόλις θίγομεν αὐτό, καὶ εὐθὺς αισθανόμεθα ὅτι ὄζει διχοφροσύνης, ἰδιοτελείας, διαφθορᾶς καὶ ὄσων ἄλλων ἀγενῶν παθῶν, τὰ ὁποῖα διὰ τῆς αὐθάδους χειρὸς τοῦ ξένου διηνεκῶς ἀναρρίπιζόμενα ἐμόλυναν, ἐξηχρείωσαν τὸ λαμπρὸν, τὸ ὠραῖον τῆς ἐθνικῆς εἰκόνας ἐκείνης, ὠθοῦντα καθεκάστην, ὡς μὴ ὠφελε, τὸ νεοπαγὲς σκάφος τῆς Πολιτείας εἰς τὸ ναυάγιον.

Ἐκτοτε ὁ χειμὼν τῆς διαιρέσεως ἐπῆλθε βαρὺς, καὶ πλέον δὲν ἐπολέμουν Ἕλληνες Τούρκους, ἀλλ' Ἕλληνες Ἕλληνας καὶ ἀδελφοὶ ἀδελφούς. Τὰ πάθη δεινῶς κυμαινόμενα ἐξέβρασαν τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, ὁ δὲ ἐμφύλιος πόλεμος διεκινδύνευσε πολλάκις τὴν πολύτιμον αὐτονομίαν μας. Αὐτοῦ ἔβλεπες τὸν δημόσιον λειτουργὸν, ὅστις πρότερον εὐχαριστεῖτο νὰ ὑπηρετῇ τὸ ἔθνος του δωρεάν, ἐγχαρδιούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τῆς ἀγάπης, ἥδη θέλοντα μισθόν· καὶ μὴ ἔχοντος τοῦ ταμείου, ζητοῦντα δι' ἐθνικῶν κτημάτων ἀποζημιώσιν. Ἐβλεπες ἀκολούθως τὸν στρατιώτην, ὅστις ἔτρεχεν ἐνθουσιῶν εἰς τὰς ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατρίδος μάχας, φέρων οἶκοθεν ὡς καὶ τὸν ἄρτον, ἥδη καὶ τοῦτον ἐξάπαντος ἀπαιτοῦντα τὸν μισθόν του, εἰδεμὴ δὲν κινεῖται. Ὡσαύτως ἔβλεπες τὸν ναύτην πολιτευόμενον, ὅλους ἀρνούμενους τὴν ὀφειλομένην εἰς τὰ κοινὰ ἀφοσίωσιν, καὶ μόνον τὸ ἀτομικὸν συμφέρον λατρεύοντας. Ἐντεῦθεν ἡ ἀναρχία, ἐντεῦθεν ἡ ληστεία καὶ πειρατεία· παντοῦ φόβοι! παντοῦ κίνδυνοι! Τὰ πάντα εἰς ἀπελπισίαν! Οὔτε ἡ συνθήκη τοῦ Παυλίου, οὔτε ἡ

ναυμαχία τοῦ Νεοκάστρου, ἔργα ἄλλως συντελέσαντα πρὸς τὴν πολιτικὴν ἀνεξαρτησίαν μας, οὐδὲν ὁμῶς τούτων ἠδύνατο νὰ στήσῃ τὸν χειμαρρὸν τῆς κακώσεως καὶ νὰ εἰσάξῃ εἰς τὸν τόπον τὴν τάξιν καὶ τὴν εἰρήνην, ἐὰν μὴ ἐπάτουν τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος οἱ πόδες τοῦ Κυβερνήτου, ἰδρυτοῦ τάξεως καὶ εἰρήνης.

Ἡ θεία Πρόνοια ἐπέβλεψεν ἴλεως ἐπὶ τὸν βαρυσπαθῆ λαὸν τῆς Ἑλλάδος. Ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ τῶν συμφορῶν καὶ τῶν κινδύνων φωτίζει τὴν ἐν Τροιζῆνι Ἐθνικὴν Συνέλευσιν, καὶ ἐκδίδεται ἡ σωτήριος ἐκείνη Πράξις, δι' ἧς καλεῖται Κυβερνήτης τοῦ χειμαζομένου Ἑλληνικοῦ σκάφους ὁ ἐν Γενεύῃ ἰδιωτεύων, ἀλλὰ τὰ Ἑλληνικὰ περὶ πάντων ποιούμενος αὐτοῦ Ἐκλεκτός, ὁ εἰρηναρχὴς καὶ πρόδρομος τῆς Βασιλείας Ἰωάννης ὁ Καποδίστριας, τοῦ ὁποίου τὰ ἠθικὰ καὶ πολιτικὰ προτερήματα ἠγγυῶντο μόνον νὰ σώσωσι τὸ Ἑλληνικὸν σκάφος κλυδωνιζόμενον. Τῶνόντι, ἐὰν ἐξετάσωμεν εἰς ποίαν κατάστασιν εὑρηκεν ὁ αἰοίδιμος τὴν πολυπαθῆ ταύτην χώραν, ἐὰν διέλθωμεν πῶς εἶχον οἱ τότε εἰκονικοὶ, οὕτως εἰπεῖν, κλάδοι τῆς δημοσίου ὑπηρεσίας, καὶ πῶς ὁ προνομιούχος νοῦς οὗτος ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς παρήγαγε, θέλομεν θαυμάσει, θέλομεν ἐκπλαγῆ κηρύττοντες, ὅτι ἡ τετραετὴς Πολιτεία τοῦ μεγάλου Πολίτου μείζονα λόγου τὰς προσδοκίας τοῦ Ἑλλήνος ἐδικαίωσεν. Ἐπὶ τῆς κυβερνήσεως τοῦ αἰοίδιμου βλέπομεν μόνον ἰσχυρὰς ἀποτεταμένον τὸν ἄρχοντα πρὸς τὸν ἀρχόμενον

διὰ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπης. Ὅλαι αἱ πράξεις τοῦ Κυβερνήτου περικοσμοῦνται καὶ καταγλαίζονται τῇ σφραγίδι τοῦ Ἐθνικοῦ συμβόλου τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος. Αὕτη δὲ ἡ περίοδος τῆς νέας Ἑλληνικῆς ἱστορίας ἐστὶν ἀναντιρρήτως ἡ ἀξιολογώτερα ὄλων τῶν ἄλλων, ὡς θὰ ἦτο πάντως καὶ ἡ ὠραιότερα, εἰ μὴ ταύτην ἐσπίλου ἢ ἐμπαθῆς τῶν ὀλίγων ἀντιπολίτευσις, εἰ μὴ ταύτην, φεῦ! ἡμαῦρου τὸ καίριον ἐκεῖνο κατὰ τῆς Πατρίδος πρᾶγμα.

Ἀπὸ τοῦ καιροῦ ἐκείνου ἡ Ἑλλάς ἀποκλαίει τὴν πικρὰν τῆς ὀρφάνευσιν. Οὐδεὶς ἐφάνη εἰς τὸ ἐξῆς ἐν τοῖς βήμασι τοῦ ἔθνικοῦ ἀνδρὸς βηματίζων. Τὰ πράγματα καθημέραν λαλοῦντα ὑπὲρ τοῦ γενομένου ὀλοκαύτωμα τῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπης δικαίου, καταδικάζουσι τὰς αἰτίας τῆς μεγάλης ἐκείνης συμφορᾶς. Ὅλαι μετέπειτα αἱ ἐποχαὶ τρανῶς ἐδίδαξαν, ὁποῖός τις ἐχρημάτισεν ὁ Κυβερνήτης, καὶ τίνες οἱ μέχρι θανάτου ἀδυσώπητοι αὐτοῦ ἐχθροί. Ναι, Ἕλληνες, τὸ γινώσκετε, ἐν τῷ Κυβερνήτῃ ἔβλεπεν ὁ ἀλλότριος τὴν ἀνάπτυξιν καὶ προαγωγὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου, καὶ διὰ τοῦτο ἀπονενοημένος κατήντησε νὰ ὀρεχθῇ καὶ τὸ στυγερόν τῆς πατροκτονίας ἀνοσιούργημα. Οὐχί, Ἕλληνες, τὸ γινώσκετε, ποτὲ δὲν ἠδύνατο ἡ δολία εἰσήγησις τῶν ξένων ἰδεῶν καὶ συμφερόντων νὰ ἐπηρεάσῃ τὴν Πατρίδα, ποτὲ ἡ Πατρίς δὲν ἐπίπτεν εἰς τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα δεινά, ἐὰν δὲν ἐπήρατο κατὰ θείαν παραχώ-

ρησιν ἢ πολυδάκρυτος πτώσις τοῦ Κυβερνήτου. Οὕτε ὑπάρχει Ἕλλην σεβόμενος τὴν ἀλήθειαν, ὁ δυνάμενος ν' ἀρνηθῇ τὴν ἐκ τῶν πραγμάτων αὐτῶν κηρυττομένην ἀεννάως μεγάλην ταύτην ἀλήθειαν.

Ταῦτα ὑπὸ τῆς φορᾶς τοῦ λόγου ἀναγκαζόμενοι νὰ μνημονεύσωμεν, οὐδέποτε θέλομεν ἐκ τούτου νὰ ξέσωμεν πληγὰς, προσκρούοντες εἰς τὸν σκόπελον τοῦ φατριασμοῦ, τὸν ὁποῖον συστηματικῶς πολεμοῦμεν, ὡς πολέμιον τῇ Πατρίδι. Ποτὲ δὲν θέλομεν καταδεχθῆναι νὰ βράψωμεν τὸν κάλαμόν μας μέσα εἰς τοὺς δυσώδεις χυμούς τῶν ἐμπαθῶν διενέξεων καὶ τῶν ἀτομικῶν προσβολῶν· ἀλλὰ μνεῖαν ποιούμενοι τῶν ἀνωτέρω σκοποῦμεν μόνον ἐν λόγῳ καθήκοντος νὰ ἀποδείξωμεν ὅτι ἀπὸ τοῦ καιροῦ ἐκείνου παρεκτραπέντες τῆς εὐθείας, ἀκολουθοῦμεν τὴν σχολιάν. Παραλείπομεν ἐνταῦθα νὰ ἀναφέρωμεν τὸ διαβόητον ἐκεῖνο τῆς μισέλληνος Ἀντιβασιλείας πολιτεύμα, μὲγάλως ὑπὸ τῶν κοινῶν παθημάτων βασανισθὲν καὶ κατακριθὲν. Παρατρέχομεν ἐπίσης τὴν μεθεπομένην περίοδον τῆς Ξενοκρατίας, πασιφανῶς καὶ ταύτην ἀφ' ἑαυτῆς ὡς ἀνθελληνικὴν ἐξελεγχθεῖσαν, καὶ ἐρχόμενοι εἰς τὴν Σεπτεμβριανὴν Μεταπολίτευσιν, στρέφομεν ἤδη τὸν λόγον ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰς πράξεις ἡμῶν.

Δὲν πρέπει, Ἕλληνες, νὰ ἡμεθα τοσοῦτον περιφίλαυτοι, ἐὰν εἰλικρινῶς ἐπιθυμῶμεν τὴν ἀνέγερσιν τῶν πεπτωκότων, ἐὰν ἡμεθα πεπεισμένοι, ὅτι ἐκ τῆς βελτιώσεως καὶ τῆς προόδου τῶν κοινῶν κρέματα, οὐτεὶ τὸ Λόγω, ἡ βελτιώσις καὶ ἡ πρόοδος

τῶν ἰδίων. Ὅλοι ἐνθυμούμεθα τὴν Σεπτεμβριανὴν Μεταπολίτευσιν. Αὐτὴ ἐξέπληξεν ὅλον τὸν Κόσμον διὰ τὸν ἐθνικὸν καὶ ἀναίμακτον χαρακτήρα της, διὰ τὴν ἐν αὐτῇ μαρτυρίαν τῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπης, ἐξ ἧς ἀνέτειλεν, ἐγγυωμένη διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Θεμελιώδους Νόμου νὰ θεραπεύσῃ ὅσας πληγὰς ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς Πατρίδος ἤνοιξεν ὁ ξένος ἀποπεμπόμενος· καὶ ἠδύνατο θαυμηδὸν νὰ τὰς θεραπεύσῃ, ἐὰν μὴ ὑψηπάζετο δολίως ὑπ' ἀνθρώπων ἀλλοτρίας πολιτικῆς, ἀναπετασάντων ὑπὲρ ταύτης καὶ τῶν ἰδίων αὐτοῖς συμφερόντων σημαίαν κατὰ τοῦ ἐθνικοῦ πνεύματος, ἐὰν περιοδικῶς δὲν ἐνεπιστεύετο εἰς ἄλλους ἀνικάνους, ὧν οἱ μὲν ἐκ προθέσεως, οἱ δὲ ἐξ ἀπειροκαλίας, ἐσπρωξάν ἀμφοτέρω τὰ πράγματα εἰς αὐτὸ τὸ ἄξιον μυρίου οἴκου παρὸν, ἐν ᾧ βλέπομεν καὶ Πολιτείαν καὶ κοινωνίαν τὸν ἔσχατον κίνδυνον κινδυνεύοντα.

Ἀποροῦμεν ἐπ' ἀληθείας διατί ἡ ἐξουσία μὴ κηδομένη ἑαυτῆς καὶ τῶν ὑπ' αὐτὴν, λησμονεῖ τὸ πολιτικὸν ἐκεῖνο ἀξίωμα· « Φιλεῖ γὰρ πῶς αἰεὶ τὸ ὑπήκοον ζήλω τῆς τοῦ ἄρχοντος γνώμης βιοῦν ». Ἀγνοεῖ ἄρα γε ἡ Ἐξουσία, ὅτι οἱ ἄρχοντες ὁσίως διέποντες σώζουσι τοὺς ἀρχομένους, σώζουσι τὴν κοινωνίαν, καὶ ὅτι ἀπ' ἐναντίας τοῦ ὀσίου ἐκκλίνοντες σύρουσι ταύτην εἰς τὴν ἀπώλειαν; Ἐὰν ὁ ἄρχων τηρῇ ἀλήθειαν καὶ δικαιοσύνην ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν καθηκόντων του, τηρεῖ μετ' αὐτοῦ ταύτας καὶ ὁ ἀρχόμενος. Ἀθετεῖ ὁ ἄρχων ἐν τῇ διαχειρίσει τῆς ἀρχῆς τὴν πρὸς τὸν

Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπην, ἀμέσως ἐν τῇ ἰδιωτικῇ τοῦ πολίτου σχέσει ἀθετεῖ ταύτην καὶ ὁ ἀρχόμενος. Ἄδικεῖ ὁ ἄρχων· ἀδικεῖ συνάμα καὶ ὁ ἀρχόμενος. Ἐκ τῆς καλῆς ὄθεν ἢ κακῆς διευθύνσεως τῶν ἀρχόντων προέρχονται ὅλα τὰ καλὰ ἢ κακὰ ἐν γένει τῶν ἀρχομένων. Ἡ τὰ πολιιοκοῦντα ἡμᾶς δεινὰ δὲν εἶναι ὅλα ἀπόρροια τοῦ ἐνεστῶτος ὀλεθρίου κυβερνητικοῦ συστήματος; Ἡ ὅλα ταῦτα δὲν πηγάζουσιν ἐκ τῆς χαλαρώσεως ὅλων τῶν κλάδων τῆς δημοσίου ὑπηρεσίας, ὄθεν ἐκλείπει καθημέραν ἡ πίστις καὶ ὁ πολίτης καταστρέφεται; Τοιοῦτον, ἄρχοντες Βουλευταί, Γερουσιασταί, Ὑπουργοί, καὶ πάντες οἱ δημόσιοι ὑπηρέται, τοιοῦτον ἀληθῶς ἐστὶ τὸ παρὸν, ὑφ' οὗ δεινῶς καταπιεζόμεθα. Ἀμφιβάλλετε ὅτι τοῦτο παρατεινόμενον ἀφαιρεῖ πᾶσαν ἐλπίδα καλλιτέρου μέλλοντος; Δὲν βλέπετε, ὅτι διὰ τοιαύτης ὁδοῦ πεπλανημένης χωρίζετε καθεκάστην τὸ Ἔθνος ἀπὸ τὸν Θρόνον; Ἀγνοεῖτε, ὅτι ἡ ἔνωσις μόνη δίδει ἀνάπτυξιν καὶ ζῶην, ὁ δὲ χωρισμὸς ἐπάγεται τὸν μαρασμὸν καὶ τὸν θάνατον;

Καιρὸς λοιπὸν, ἄρχοντες, νὰ σκεφθῶμεν περὶ τοῦ πρακτέου. Καιρὸς, Ὑπουργοί, πρὸς οὓς ἰδίως ἀποτείνόμεθα, νὰ ἴδωμεν ὅποιον κίνδυνον διατρέχει ἡ Πατρίς, καὶ νὰ σπεύσωμεν πρὸς σωτηρίαν της. Ἀναλογίσθητε ὅποιαν ὑμεῖς ἔχετε βαρυτάτην εὐθύνην ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Ἔθνους. Ρυθμίσατε τάχιον τὴν πολιτικὴν διαγωγὴν σας, ὡς ἡ ἐσωτερικὴ τοῦ Κράτους κατάστασις ἀπαιτεῖ καὶ ἡ ἐξωτερικὴ αὐτοῦ ὑ-

πόληψις ὑπαγορεύει. Μὴ ἀναβάλλετε τὴν θεραπείαν· ἐπειδὴ οὐδεὶς οἶδε τί τέξεται ἢ ἐπιούσα. Ἄρνούμεθα τὸ καθήκον μας, ἀρνούμεθα τὴν φιλτάτην Πατρίδα, ἐάν, κωφαίνοντες εἰς τὰς ἐπανελημμένας γοεράς φωνάς της, κρύψωμεν τὴν ἀλήθειαν. Ὑμεῖς ἐστέ οἱ ὄχαιοι, οἵτινες χρεωστεῖτε νὰ διοχετεύητε καθαρὰν τὴν ἀλήθειαν εἰς τὰ ὦτα τῆς Βασιλείας. Σπεύσατε, εἶπατε τῇ Βασιλείᾳ, ὅτι τὰ κοινὰ κακῶς ἔχουσι. Προτεῖνατε μεταρρυθμίσεις, καταργήσεις, ἐνὶ λόγῳ, μεταβολὴν πρὸς βελτίωσιν. Μὴ συστάλητε νὰ παρατηρήσητε τῷ Ἄνωτάτῳ Ἄρχοντι μετὰ παρρησίας, ὅτι ἡ σημερινὴ τῶν πραγμάτων ἀθλιότης προέρχεται κυρίως ἐκ τοῦ ὅτι εἰς τὴν διοίκησιν τῶν κοινῶν θριμβεύουσιν ἡ ἡμιμάθεια καὶ διαφθορά, ἡ δὲ ἀκεραιότης καὶ ἰκανότης ὑποσκειλίζονται. Ὑποδείξατε εἰς τὰ διάφορα λειτουργήματα τῆς Πολιτείας τοὺς κοσμιωτέρους καὶ ἰκανωτέρους πολίτας. Τούτους εἰς αὐτὰ εἰσάξατε. Ὑμᾶς τὸ ἔθνος ἔχει μεσίτας πρὸς τὸν Βασιλέα, ὑμᾶς διερμηνεῖς πιστοὺς τῆς οἰκτροτάτης καταστάσεώς του. Τὸ ἔθνος εἶναι φρόνιμον, ὡς πάντοτε ἀπεδείχθη, δυνάμενον νὰ ὑποφέρῃ. Ἀλλὰ μὴ θελήσατε δι' ὑμῶν νὰ πληρωθῇ τὸ ποτήριον μέχρι στεφάνης. Ὁ Βασιλεὺς περὶ πολλοῦ ποιούμενος τὰ συμφέροντα τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, τὸν ὁποῖον ἀντιπροσωπεύει, ὡς τῶν δικαιομάτων αὐτοῦ ὁ νόμιμος φύλαξ, θέλει εὐμενῶς ἀκούσει τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ γινομένας παρατηρήσεις σας, τότε πειθόμενος, ὅτι εὐκρινῶς ἀγαπάτε τὴν Πατρίδα καὶ τὸν Βασιλέα. Θελήσατε λοιπὸν,

Ἐπουργοί, νὰ σημειώσητε τὴν περίοδον τῆς πολιτείας σας διὰ τοῦ λαμπροῦ τούτου δείγματος τῆς πρὸς τὸ ἔθνος καὶ τὸν Θρόνον ὀφειλομένης ἀφοσιώσεως, ἀνάπτοντες τὴν ἐσβεσμένην λαμπάδα τῆς σωστικῆς ρήτρας τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος, μεμνημένοι τοῦ προγονικοῦ ἐκείνου. « Δεῖ τοὺς ἄρχοντας μὴ διὰ » τὰς ἀρχάς, ἀλλὰ διὰ τὰς ἀρετάς θαυμάζεσθαι, ἵνα, » τῆς τύχης μεταπεσοῦσης, τῶν αὐτῶν ἐγκωμίων » ἀξιῶνται » (*).

ΛΟΓΟΣ

ΠΕΡΙ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

« Εἰ ὁ Θεὸς μεθ' ἡμῶν
τίς καθ' ἡμῶν; »

§. 1. Δύο εἰσὶν, ἀδελφοί, τὰ μεγαλῆτερα, τὰ ἱερώτερα τοῦ Χριστιανοῦ καθήκοντα· τὸ καθήκον τῆς ἀγάπης, τὴν ὁποίαν οὗτος ὀφείλει πρὸς τὸν Θεόν, καὶ τὸ καθήκον τῆς ἀγάπης, τὴν ὁποίαν ὀφείλει πρὸς τὸν πλησίον· τὸ πρῶτον διὰ τῆς πρώτης, καὶ τὸ δεύτερον διὰ τῆς δευτέρας ἐντολῆς τοῦ Σωτῆρος παραγγελλόμενα· ἀμφοτέρα περιεκτικὰ ὄλων τῶν ἄλλων, ὅσα συγκροτοῦσι τὴν Εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν, ἀφ' ἧς μόνης πηγάζει ἡ ὑγιὴς ἠθικὴ, καὶ ἐκ ταύτης πᾶσα καλὴ νομοθεσία· ἥτις διαγράφουσα τὰς ποικίλας σχέσεις τῆς πολιτικῆς κοινωνίας, ἐξασφαλίζει τὴν ἀληθῆ

εὐδαιμονίαν τοῦ ἄρχοντος καὶ τοῦ ἀρχομένου, ἦτοι τοῦ Λαοῦ καὶ τῆς Κυβερνήσεως.

§. 2. Σᾶς λέγω εἰλικρινῶς, ἀγαθοὶ Συμπολιταί, οἱ τε παρόντες καὶ ἀπόντες. Οὐδέποτε ἤθελον τολμή- μῃσιν νὰ παρουσιασθῶ ἐπ' ἐκκλησίας, ἐνώπιον τοῦ ἀο- ράτου Θεοῦ, τὰ πάντα ἐφορῶντος καὶ ἐποπτεύοντος, ὑπὸ τὰ ὄμματα τῆς Ἐξουσίας, τὴν ὁποίαν ὅλοι ὀφεί- λομεν νὰ σεβώμεθα, ἐμπροσθεν ἀνδρῶν πεπαιδευμέ- νων, θεωρία καὶ πείρα διαπρεπῶς κεκοσμημένων, κα- τέναντι ἀκροατηρίου εὐσεβοῦς καὶ νοήμονος, διὰ νὰ ὁμιλήσω, ἐὰν δὲν ἐγκαρδιούμην ἀπὸ τὸν Θεὸν τῆς ἀγά- πης καὶ τῆς εἰρήνης· ἐὰν δὲν μ' ἔλεγεν ἡ συνείδησις ὅτι σιωπῶν, ἤθελον τὸ ἀθετήσῃ, κατακρινόμενος ὡς ἐξαρνος τῶν καθηκόντων μου, ὡς κωφαίνων εἰς τὴν γοερὰν φωνὴν τοῦ πλησίον, ὡς παραβαίνων ἐπομένως τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ.

§. 3. Ἐντεῦθεν, ἀδελφοί, ὀρμώμενος ἔρχομαι σή- μερον νὰ ἐξετάσω μεθ' ὑμῶν τὴν κατάστασιν τοῦ πλησίον, ἐννοῶ, τὴν κατάστασιν τῆς Πατρίδος, ἀσθε- νούσης ἔτι, ὡς μὴ ὤφειλε, τὴν δεινοτάτην ἀσθένειαν, τὴν διχοστασίαν, τὴν μητέρα ταύτην τῆς φθορᾶς, λέγων μετὰ παρρησίας ὅ,τι φρονῶ καὶ γὰρ ὁ ἐλάχιστος μεταξὺ πάντων ἀδελφός Σας, καὶ ποίαν θεραπείαν εὐ- ρίσκω λογικῶς δυνατὴν νὰ θεραπεύσῃ τὰς καιρίας πλη- γὰς μας, καὶ νὰ βελτιώσῃ τὴν πολιτικὴν τύχην μας· θεραπείαν, Συμπολιταί, οὐράνιον, θεραπείαν, τὴν ὁ- ποίαν ὅλοι γινώσκομεν, ὅλοι διδάσκομεν, ἀλλὰ τὴν ὁποίαν ἐξ ἀδίκου περιφιλανθίας οὐδέποτε νὰ μετα-

χειρισθῶμεν πρὸς σωτηρίαν μας ἠθελήσαμεν. Διὰ τοῦτο παρακαλῶ νὰ ἐπιστήσητε τὴν ἀδελφικὴν προσ- οχὴν σας, εἰς ἣν ὁ λόγος ἀφιερώνεται.

§. 4. Οὐδεμία, ἀγαπητοί, κοινωνία, μεγάλη ἢ μι- κρά, δύναται νὰ σχηματισθῇ καὶ νὰ ὑπάρξῃ πολιτι- κῶς, ἐὰν δὲν σχηματισθῇ καὶ δὲν προὔπάρξῃ ἀρχίτε- ρον ἠθικῶς. Τὸ πολίτευμα πάσης κοινωνίας ἐστάθη πάντοτε τόσον εὐτυχές ἢ ἀτυχές, ὅσον ὁ ἐν αὐτῇ πολίτης ἐχημάτισεν ἠθικὸς ἢ φαῦλος· τοῦτο βεβαι- ούμεθα ὑπὸ τῆς ἱστορίας· καὶ ἐξηγοῦμαι καθαρώτερα. Ποτὲ δὲν δυνάμεθα νὰ γείνωμεν ὠφέλιμοι ἄρχοντες, ἐὰν προηγουμένως δὲν ἀποδειχθῶμεν καλοὶ πολῖται. Ποτὲ δὲν παρέχομεν ἐγγυήσεις, ὅτι δυνάμεθα νὰ δια- πρέψωμεν εἰς τὸν δημόσιον βίον, ἐὰν δὲν φανῶμεν προλαβόντως, ὅτι διεκρίθημεν εἰς τὸν ἴδιον, ταυτέ- στιν, εἰς τὰς πρὸς τοὺς συμπολίτας ἰδιωτικὰς σχέ- σεις μας, μαρτυρηθέντες τῇ ἐξασκήσει τῶν καλῶν ἔργων φιλάδελφοι, ἀληθεῖς χριστιανοί, πρῶτα ποι- οῦντες, εἶτα διδάσκοντες, « ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν » κατὰ τὸν Ἀπόστολον, ἔργω, οὐ λόγῳ τοὺς ἄλλους ὑπὲρ ἡμῶν πείθοντες, ἐργάται τέλος πάντων τῆς τοῦ Εὐαγγελίου ἠθικῆς γνωρίζομενοι. Ἡ χρηστότης τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου συνοδευομένη ἀπὸ τὴν ἀπαιτούμενην εἰ- δικὴν ἰκανότητα εἰς τοῦτον ἢ ἐκείνον τὸν κλάδον τῆς δημοσίου ὑπηρεσίας, δύναται μόνη νὰ δεικνύῃ τοὺς ὑ- ποψηφίους εἰς τὰ διάφορα ἀξιώματα τῆς Πατρίδος. Οἱ δύο αὗτοι χαρακτῆρες τῆς χρηστότητος καὶ ἰκανότη- τος, τὰ δύο πάντα στοιχεῖα τοῦ νοῦς καὶ τῆς καρδί-
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

ας αποτελοῦσιν εὐλόγως τὴν διπλὴν, οὕτως εἰπεῖν, κλεῖδα, δι' ἧς δύναται ὁ πολίτης νὰ ἀνοίγῃ τὴν θύραν τῆς Πολιτείας.

§. 5. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ ἰδιωτικὸς βίος παρίσταται τὸ μόνον ἐχέγγυον τοῦ δημοσίου βίου, τοῦ χρεωστεῖ, σὰς ἐρωτῶ, νὰ στηρίζηται; Ποία εἶναι ἡ ἀρχὴ, ἀφ' ἧς οὗτος πρέπει νὰ ἀναχωρῇ; Ποῖον τὸ τέλος πρὸς ὃ νὰ τείνῃ ὀφείλει; Ἐλθωμεν βαθμηδὸν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν τριῶν τούτων ἐμβριθῶν ζητημάτων.

§. 6. Ἐν πρώτοις, τοῦ πρέπει νὰ στηρίζηται ὁ ἰδιωτικὸς βίος; Βάσις, ἀδελφοί, καὶ στηρίγμα τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου εἶναι ἡ κατὰ τοὺς παλαιούς λεγομένη παιδεία, καὶ καθ' ἡμᾶς ἡ καλὴ ἀνατροφή. Τοῦτο πάντες γινώσκομεν. Εἰς τὴν ἀνατροφήν ἀντανακλῶσιν ὁμολογουμένως ὅλαι αἱ καλαὶ ἢ κακαὶ πράξεις τῆς ἠθικῆς καὶ πολιτικῆς. Οὐδέποτε δὲ ἀνατροφή δύναται νὰ ἦναι καὶ νὰ λέγηται καλὴ, ἐὰν δὲν ἔλκῃ τὰς πηγὰς τῆς ἀπὸ τὴν ὑγιᾶ ἠθικῆν, ἐὰν δὲν ἦναι ταύτης ἀπόρροια. Τώρα ἐρωτῶ: Δίδεται ἠθικὴ πληρεστέρα, μᾶλλον ἀγαθοποιὸς παρὰ τὴν ὁποῖαν διδάσκει ἡ Ἁγία καὶ Ὁρθόδοξος ἡμῶν Θρησκεία διὰ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου, διὰ τῶν ἀποστολικῶν Ἐπιστολῶν καὶ κανόνων, διὰ τοσοῦτων ἄλλων λαμπρῶν συγγραμμάτων ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας; οἵτινες πάντες δοχεῖα τίμια τοῦ Παναγίου Πνεύματος καταστάντες, θεοὶ κατὰ χάριν διὰ τῆς πίστεως χρηματίσαντες, ἡρμήνευσαν συν-
οδικῶς καὶ ὀρθοδόξως διεφάνωσαν, ὅσα ὁ νόμος προεῖπε καὶ ἡ χάρις ἐπλήρωσεν; Ἐπάρχει ἠθικὴ ὑ-

γιστέρα ταύτης, φιλανθρωποτέρα; Ὁχι, δὲν ὑπάρχει· ἀδελφοί μου, δὲν δύναται νὰ υπάρξῃ. Ἄλλ' ἐν-
ταῦθα ἴσως ἄλλοι μᾶς εἰπωσι, πάντοτε οὐκ εὐφυῶς
τί; — Ὅτι εἰς τὴν Ἀγγλίαν, εἰς τὴν Ἀμερικὴν, εἰς
ὅλην ἐν γένει τὴν ἑσπερίαν Εὐρώπην, ὅπου τοῦ Χρι-
στιανισμοῦ τὰ εὐεργετικὰ νάματα διαχέονται, ἡ ἠθικὴ
καὶ πολιτικὴ κατάστασις αὐτῶν τῶν τόπων διατελοῦ-
σιν ὁμολογουμένως τελειότεραι τῆς ἡμετέρας. Δὲν
ἀντιτείνω μέχρι τινός. Ἀλλὰ μὴ τοῦτο λέγει, ὅτι
τὸ θρησκευτικὸν πνεῦμα τῆς Δύσεως πιστεύει ὀρθό-
τερα τῶν Ἀνατολικῶν; Ἀπαγε τῆς βλασφημίας!
Τὸ δυτικὸν πνεῦμα, ἀπὸ τοῦ σχίσματος, διαιρεθὲν καὶ
ὑποδιαιρεθὲν καὶ καθημερινῶς διαιρούμενον, θαδίζει
ἐνθα φυσικὰ τὸ φέρει ὁ ὁρόμος τῆς διαιρέσεως· δὲν
εἶναι χρεῖα νὰ εἰπωμεν περισσότερα. Πόθεν λοιπὸν
τὸ παρὰ τοῖς δυτικοῖς ἐν τε τῇ ἠθικῇ καὶ πολιτικῇ
τελειότερον; Τὸ γνωρίζετε. Ὅτι ἐκεῖνοι μὲν τυχόν-
τες δεξιῶν περιστάσεων αὐτονομίας ἠδυνήθησάν πως
νὰ εἰσάξωσιν εἰς τὰ ἦθη καὶ τὸ πολίτευμα τὰς ἀρχὰς
τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας, καθ' ὅσον αὐτοὶ ταύτης
ἀντελήφθησαν. Τὸ δὲ ἡμέτερον ἔθνος ἀπὸ τῆς ἀλώ-
σεως τοῦ Βυζαντίου κύψαν, κρίμασιν, οἷς οἶδε Κύ-
ριος, ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς Ὀθωμανικῆς δουλείας, ἐκοί-
τετο νεκρὸν πολιτικῶς ἐπὶ τέσσαρας περίπου αἰῶνας,
καὶ ἠθικῶς ὀλίγον ἐφαίνετο, ἐπαναπαυόμενον εἰς τὰ
ἐν αὐτῷ στοιχεῖα τῆς θεοθεν προωρισμένης ἀναστά-
σεώς του, δι' αὐτῶν εἰς ταύτην ὑπὸ τοῦ κλήρου καὶ
τῶν σαφῶν κτλ. ἠθικῶς παρασκευαζόμενον. Ἡμεῖς

πάλιν οἱ Ἑπτανήσιοι, τὸ πολλοστημόριον τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἄλλοτε ὑπὸ μίαν, καὶ ἄλλοτε ὑπὸ ἄλλην προστασίαν διατελοῦντες, δὲν ἠδυνήθημεν οὔτε ἡμεῖς ἐθνικῶς νὰ ἀναπτυχθῶμεν, καὶ νὰ μορφώσωμεν ἰδίαν ἠθικὴν, ἰδίαν πολιτικὴν, κατὰ τὸ ἐξαιρέτως φιλάνθρωπον πνεῦμα τῆς ἱεράς ἡμῶν Θρησκείας, διοικούμενοι πάντοτε μὲ διάφορα ἔθιμα, καὶ συγκεχυμένα πολυειδῆ λείψανα τῆς δικαιοδοσίας τῶν ἐπὶ διαφόρους περιόδους ξένων ἀρχόντων μας, τῶν λεγομένων οἰονοει προστατῶν μας. Ἴδου ἂν δὲν σφάλλω τὸ αἷτιον δι' ὃ ἡ Δύσις φαίνεται πως προέχουσα ἡμῶν εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ πολιτικὴν. Ἡ ὑπεροχὴ ὅμως αὕτη δὲν συνίσταται, καθὼς βλέπετε, εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ ζητήματος, ἀλλὰ γεννᾶται ἐκ περιστάσεων, τὰς ὁποίας σήμερον οὕτως καὶ αὔριον ἄλλως ἢ θεῖα Πρόνοια διευθύνει καὶ οἰκονομεῖ κατὰ τὰς ἀνεξιχνιάστους Βουλὰς τῆς πρὸς τὸ ἀπόλυτον συμφέρον τῆς ἀνθρωπότητος. Ὅθεν βλέπομεν, ὅτι ἡ ὀρθόδοξος Ἑλληνικὴ κοινωνία τῆς Ἀνατολῆς περικυβηταί μόνη καὶ καταγλαΐζεται ἐν τῷ παμφῶτῳ οὐρανίῳ χιτῶνι τῆς θρησκευτικῆς ἐνότητος, προωρισμένη δι' ὑγιῶς φιλοσοφίας, διὰ τελειοτέρας ἠθικῆς, διὰ φιλάνθρωποτέρας πολιτικῆς, διὰ πάσης ἄλλης λαοσώφου ἐπιστήμης καὶ τέχνης νὰ συντελέσῃ διαφερόντως εἰς τὸν μέλλοντα κληρον τῆς ἀνθρωπότητος. Ὅστις δὲ ἐκ τῶν εἰρημένων δὲν πείθεται, ἅς ἀναγνώσῃ τὰ περὶ χριστιανικοῦ δόγματος θεολογικὰ συγγράμματα καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν πρὸ τοῦ σχίσματος δυτικῶν Πατέρων τῆς Ἐκ-

κλησίας ἅς λάβῃ εἰς χεῖρας τὸν ὑπὸ τοῦ αἰοιδίμου Εὐγενίου ἑλληνιστὶ μεταφρασθέντα καὶ σχολιασθέντα περιώνυμον διὰ τὴν κριτικὴν αὐτοῦ Ζοιρνηκάδιον, θέλει εὔρει ἐν τούτοις πᾶσιν ὀρθοδόξως λυόμενον τὸ περὶ δόγματος ζήτημα. Ὑπάρχει ἤδη, σὰς ἐρωτῶ, λαμπρότερα, περιφανέστερα ὑπὲρ ἡμῶν ἀπόδειξις εἰς τὸ προκείμενον; Ἐλλόγως ἠδύνατό τις νὰ μοι ἀποκριθῇ, ὅτι δὲν ὑπάρχει· καὶ ὅμως ἐγὼ τὸν ἀνταποκρίνομαι, ὅτι ὑπάρχει καὶ ἄλλη πολλῶ ταύτης κρείττων, καὶ μὲ κῦρος ἡγεμονικώτερον ὑπερβαίνουσα. Ἄς ἐρωτήσῃ καὶ ὁ ἴδιος σκεπτικὸς τὸ ἐν τῇ Μεσογειῷ πολιτικῶν συμβάν τοῦ 1821, τὸ ἐκπλήξαν ὄλους τοὺς Θρόνους, καὶ συγκινησαν ὄλους τοὺς Λαούς· καὶ αὐτὸς θέλει εἶπῃ: Μέγας ὁ Θεὸς τῶν Ἑλλήνων! « Αὐτὴ ἡ ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου! » τοῦτο πλέον αἶρει καὶ τὴν ἐλαχίστην ἀμφιβολίαν περὶ τῆς ἀληθείας τῶν ἀνωτέρω.

§. 7. Ἀφοῦ εἶδομεν, ἀδελφοί, ὅτι ὁ ἰδιωτικὸς βίος στηρίζεται ἐπὶ τῆς καλῆς ἀνατροφῆς, αὕτη δὲ ἐπὶ τῆς ὑγιῶς ἠθικῆς, παρατηρήσαντες ὅτι δὲν ὑπάρχει ἠθικὴ τελειοτέρα τῆς ἐκ τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν ἱστέως ἀρουμένης, μεταβαίνομεν ἤδη εἰς τὴν ἔρευναν τῶν δύο ἄλλων ζητημάτων τοῦ λόγου μας, τῶν ἀφορώντων τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου.

§. 8. Ἐνταῦθα μᾶς ἀπαντᾷ ῥητῶς καὶ εἰς τὰ δύο ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγων « Ἐκ Θεοῦ τε ἀρχεσθαι καὶ εἰς Θεὸν ἀναπαύεσθαι. » Ἀκούετε; σημεῖον ἀρχῆς καὶ τέλους τῶν σκέψεων καὶ τῶν πράξεων τοῦ

ἀνθρώπου πρέπει νὰ ἦναι ὁ Θεὸς κατὰ τὸν μέγαν τῆς Ἐκκλησίας διδάσκαλον· καλῶς. Πότε δὲ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἀληθῶς ἀρχίζομεν ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ τελειόνομεν εἰς τὸν Θεόν; Ὅχι· βέβαια ἄλλοτε, εἰμὴ ὅταν κατὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσιν εἴμεθα ὅλοι ὅλως ἀφιερωμένοι τῷ Θεῷ διὰ τῆς τελείας πρὸς αὐτὸν ἀγάπης, ὡς ἐπιτάσσει ἡ πρώτη ἐντολή· « Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου, ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου. » Ὅταν πορευόμεθα ἐν νόμῳ Κυρίου, ἀγαπῶντες τοὺς ὁμοίους ἡμῶν, ἤτοι τοὺς ἀνθρώπους, ὡς ἡμᾶς αὐτοὺς, καθὼς προστάζει ἡ δευτέρα ἐντολή· « Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν. » κάμνοντες εἰς αὐτοὺς ὅ,τι θέλομεν νὰ κάμνωσι καὶ αὐτοὶ πρὸς ἡμᾶς· « Ὅσα ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως. » Ὅταν τηρῶμεν, ἀδελφοί, καὶ τὰς δύο ταύτας ἐντολάς. Ἐπειδὴ κατὰ τὸν ἐπιστήθιον τοῦ Χριστοῦ μαθητὴν, τὸν Θεολόγον Ἰωάννην, ἡ δευτέρα ἐντολή τόσοσιν σφικτὰ συνδέεται μετὰ τῆς πρώτης, ὥστε ψευδόμεθα λέγοντες ὅτι πληροῦμεν τὴν πρώτην, ἐὰν παραβαίνομεν τὴν δευτέραν. « Εἴ τις εἴποι ὅτι ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισεῖ, ψεύστης ἐστίν. » Φυσικῶς τῷ λόγῳ ψεύστης· ἐπειδὴ τὸν πλησίον πάντοτε βλέπομεν, πρὸς αὐτὸν ποικιλοτρόπως συσχετιζόμεθα, καὶ δὲν τὸν ἀγαπῶμεν, τὸν μισοῦμεν, ἐπιβουλεύομεθα τὴν ὑπόληψίν του, ὅπως ἄλλως δυνηθῶμεν τὸν καταδιώκομεν· πιστευόμεθα λέγοντες ὅτι ἀγαπῶμεν τὸν Θεόν, ὅν

οὐδέποτε εἶδομεν; « Θεὸν οὐδεὶς ἐώρακε πώποτε. » Διὰ τοῦτο, τότε μόνον δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἀρχίζομεν ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ τελειόνομεν εἰς τὸν Θεόν, « Ἐκ Θεοῦ τε ἀρχεσθαι καὶ εἰς Θεὸν ἀναπαύεσθαι. » ὅταν ἀγαπῶμεν ὁ εἰς τὸν ἄλλον κατὰ τὴν ἐντολήν· « Ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. » Ὅταν τὸ συμφέρον τοῦ ἀτόμου συμβιβάζεται μὲ τὸ συμφέρον τῆς κοινωνίας· ὅταν φυλάττωμεν τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, τότε ἀγαπῶμεν ἀληθῶς τὸν Θεόν. « Ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτάς, ἐκεῖνος ἐστὶν ὁ ἀγαπῶν με. » τότε ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν καὶ ἡμεῖς ἐν αὐτῷ· τότε δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν· « Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός, τίς καθ' ἡμῶν; » Ὁ Θεὸς εἶναι μαζύ μας, ποῖον φοβούμεθα;

§. 9. Ἀλλὰ σήμερον, ἀδελφοί, πρόκειται νὰ ἐξετάσωμεν ἐὰν ὁ Θεὸς ἦναι μὲ ἡμᾶς, « εἰ ὁ Θεὸς μεθ' ἡμῶν »· ἐὰν ἡ ἠθικὴ κατάστασις μας, ἀφ' ἧς ἀπορρέει ἡ πολιτικὴ, φέρει πῶς εἰκόνα χριστιανικῆς ζωῆς. Οἱ λόγοι, Συμπολίται, αἱ πράξεις, τὰ κινήματα, τὰ διανοήματα ἐνὸς ἐκάστου ἐξ ἡμῶν δίδουν τὸ ἀληθὲς μέτρον καὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ καὶ τοῦ δημοσίου βίου μας· ἤγουν κατὰ πόσον ὁ Θεὸς εἶναι μὲ ἡμᾶς, καὶ δὲν ἔχομεν νὰ φοβώμεθα τοὺς ὑπεναντίους· αὐτὸ εἶναι τὸ θέμα τῆς σημερινῆς ὁμιλίας· καὶ ἐδῶθεν ἐξαρτᾶται, ἢ ἡ πολιτικὴ σωτηρία μας, ἢ ἡ πολιτικὴ ἀπώλειά μας. Φυλάττομεν τὰς ἐντολάς; τηροῦμεν τὸν θεῖον νόμον; ἀγαπῶμεν τὸν πλησίον; Ἐὰν οὕτω διάγωμεν, πάντως σωζόμεθα. Ἀλλ' ἀθετοῦμεν τὰς ἐντολάς, παραβαίνο-

μεν τὸν νόμον, κατατρέχομεν τὸν πλησίον, Ὡ τότε πάλιν, κακοὶ κακῶς ἀπολλύμεθα! Μεγάλη ἐνταῦθα ἡ συνοχή τῆς καρδίας μου, καὶ πολλὰ θαθεῖα τῆς ψυχῆς μου ἡ λύπη. Διὰ τί; Ἐπειδὴ διστάζω καὶ σήμερον ἀκόμη νὰ εἶπω, ὅτι χριστιανικῶς διάγομεν, ὅτι ὠφελήθημεν δεόντως ἀπὸ τὰ παθήματα, τὰ μαθήματα τοῦ ἀθλίου παρελθόντος. Διστάζω νὰ ἀποφασίσω, ὅτι τέλος σήμερον βαδίζομεν τὴν εὐθείαν, ὅτι ἀπεκδύθημεν τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον τῆς πλάνης, ὅτι ἐπαυσαν πλέον τὰ λόγια, αἱ εἰσηγήσεις, αἱ ὑποσχέσεις, ἄλλα, ἄλλα, ὅλα γεννήματα ἐξαχρειώσεως καὶ διαφθορᾶς ἐσχάτης, τὰ ὅποια καταδικάζουσι τὸ ἄθλιον ἐκεῖνο παρελθόν. Ὅλοι, ναί, λέγομεν ὅτι προτιθέμεθα τὸ κοινὸν συμφέρον· ὅλοι θιασῶται τῆς βελτιώσεως καὶ προόδου τῆς πατρίδος παρουσιαζόμεθα· ὅλοι διὰ τῆς γλώσσης ἄσματα φθεγγόμεθα. Κύριος δὲ γινώσκει μόνον τί ἐν ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν διαλογιζόμεθα. Φοβοῦμαι, Σᾶς λέγω τὴν ἀλήθειαν, μήποτε ὑπὸ τὴν ποῦ καὶ ποῦ πομπωδῶς ἀναπεπταμένην σημαίαν τοῦ γενικοῦ δῆθεν ἀγαθοῦ καλύπτεται καὶ παρ' ἡμῖν ἡ μεγαλύτερα πολιτικὴ ἀγυρτεία, καὶ ἐν αὐτῇ ὁ τερατώδης ἐγωϊσμός, ὁ πατὴρ οὗτος τῶν συμφορῶν καὶ τῶν κινδύνων. Δὲν πρέπει, Συμπολίται, νὰ κολακευώμεθα ἀπὸ τὴν ιδέαν, ὅτι τὰ πάντα καλῶς ποιοῦμεν, ἀσυνεπῆς πρὸς τὸ ἀληθὲς πολιτικὸν Πρόγραμμα τοῦ σταδίου μας, θεραπεύοντες τὴν σιλαυτίαν μας πρὸς ὄλεθρον τοῦ πλησίον, φανταζόμενοι, ὅτι εἴμεθα παντοδύναμοι καὶ τῆς συμπράξεως ἄλλων οὐ χρῆζομεν. Οὐ

δὲν εἴμεθα χωρὶς τῆς ἄνωθεν συνδρομῆς. « Χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν. » Ἐρωτῶ. Πότε ἡ ἐλευθερία Ἑλλάδος προώδευε καὶ εὐτύχει; Ὅτε ἤρχιζεν ἀπὸ τὸν Θεόν, καὶ ἐτελείονεν εἰς τὸν Θεόν. Πότε τὰ Ἑλληνικὰ ὄπλα ἐνίκων κατὰ κράτος τοὺς βαρβάρους; Ὅτε οἱ Ἕλληνες ἐστρατεύοντο κατ' αὐτῶν τεθωρακισμένοι διὰ τῆς πρὸς τὸν Θεόν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπης· ὅτε ἐμάχοντο ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος, ὁμονοοῦντες. Πότε τὸ Ἑλληνικὸν πολίτευμα εἶχεν ἐσωτερικὴν ἰσχὺν καὶ ἐχαιρεν ἐξωτερικὴν ὑπόληψιν; Ὅτ' ἐβλεπεν ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ἀνδρα ἐκ Θεοῦ ἀρχόμενον καὶ εἰς Θεὸν ἀναπαυόμενον· ὅτ' ἐκυβέρνηα τὴν Ἑλλάδα ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας. Πότε πάλιν ἡ Ἑλλάς ὑπέστη τὰς μεγαλητέρας συμφορὰς καὶ διέτρεξε τοὺς φοβερωτέρους κινδύνους; Ὅτε ἐφυγεν ἀπὸ τὰς καρδίας τῶν τέκνων τῆς ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης, τὸ πνεῦμα τῆς ὁμονοίας καὶ εἰσῆλθεν ὁ ἐπίβουλος δαίμων τῆς διαιρέσεως. Πότε ἡ Ἑλληνικὴ χώρα ἤρχισε νὰ νοσῇ ἐσωτερικῶς καὶ νὰ προσβάλληται ἐξωτερικῶς; Ὅτε κατὰ δυστυχίαν ἐξέκλινεν ἀπὸ τὸ σύμβολον τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνός της, ὅτ' ἐλησημόνησε τὴν ἐθνικὴν ρήτραν τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος. Ναί, ἀδελφοί, αὐτὰ λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν, τὰ λάθη μας ἐπισκεπτόμενοι δυνάμεθα νὰ βελτιωθῶμεν καὶ νὰ προοδύσωμεν. Ἐὰν ὑπάρχη εἰς ἡμᾶς πνεῦμα φιλοδοξίας, ἐὰν λείπη ἀπὸ τὰς καρδίας μας ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης, ὁ σοτὴρ οὗτος ὅλων τῶν ἀγαθῶν, πῶς δυνάμεθα νὰ ἀπράξωμεν τὸ ἀγαθόν; Δυνάμεθα τότε νὰ

εγείρωμεν οίκιαν, νὰ σώσωμεν πολιτείαν; Τίς ὁ τοὺς οἴκους οἰκοδομῶν; τίς ὁ σώζων τὰς πόλεις; ἡμεῖς καθ' ἑαυτούς; Ἀλλοίμονόν! «ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον, εἰς μάτην ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες· ἐὰν μὴ Κύριος φυλάξῃ πόλιν, εἰς μάτην ἠγρύπνησεν ὁ φυλάσσων». Κατοικεῖ ποτὲ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης ἐν μέσῳ διχοστασίας, μεταξὺ φατριῶν καὶ κομμάτων; Ἡ δὲν κατέθλιψαν δεινῶς, ἢ καὶ τὴν σήμερον δὲν καταθλίβουσιν, ὡς μὴ ὤφειλε, τὴν Ἐπτάνησον τὰ κόμματα καὶ ἡ διχοστασία; Αἱ! ἀδελφοί, τὸ κομματικὸν πνεῦμα, ὁ φατριασμός ἐξασθενεῖ βαθμηδὸν καὶ διαλύουσι τὰς κοινωνίας· σβύνουσιν αὐτὰς ἀπὸ τὸ πολιτικὸν βιβλίον τοῦ κόσμου. Καὶ ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον, ἐρωτῶ, κοινωνικὴ συμφορὰ, τὴν ὁποίαν δὲν ἐπροξένησαν τὰ κόμματα, ἡ διχοστασία; Τῶνόντι. Τίς ἐπήγαγε τὴν μυριόκλαυστον πτώσιν τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας; τὰ κόμματα, ἡ διχοστασία. Τίς ἐδραματούργησεν ἐν Παρισίοις διαφόρους τραγικὰς σκηνὰς καὶ μάλιστα τὰς κατὰ τὸ 1793; Τὰ κόμματα, ἡ διχοστασία. Τίς ἐν Ναυπλίῳ ἐκρήμισε εἰς τὸν τάφον πρὸ εἰκοσαετίας τὸν Κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος; Τὰ κόμματα, ἡ διχοστασία. Τίς εἰσήγαγεν ἐν Ἑλλάδι τὸν ἀποτρόπαιον ξενοισμόν, καὶ τοῦτον ἀκόμη περιποιεῖται; Τὰ κόμματα, ἡ διχοστασία. Τίς τελευταῖον ἐξέβρασε τὸν χειμῶνα τῶν φρικτῶν συμβάντων τῆς γείτονος ἀδελφῆς Κεφαλληνίας; Τὰ κόμματα, ἡ διχοστασία. Τίς ἐγέννησεν ὅλους τοὺς ἐμφυλίους σπαραγμοὺς τῶν πόλεων καὶ τῶν ἐθνῶν; Τὰ κόμματα, ἡ

διχοστασία. Φρίττομεν, Συμπολίται, δὲν δυνάμεθα νὰ ἀνθέξωμεν, ἀναγινώσκοντες τὰς αἱματοβάπτους ταύτας σελίδας τῆς ἱστορίας! Τοιαῦτα κακὰ προξενεῖ ἡ ἔλλειψις τῆς ἀγάπης, καὶ τοιοῦτους φέρουσι καρποὺς ὁ ἐγωϊσμός καὶ τὸ φατριαστικὸν πνεῦμα. Ἐλειψεν ἡ ἀγάπη ἀφ' ἡμῶν, ἡ καλλίμορφος αὐτὴ θυγάτηρ τοῦ οὐρανοῦ, ἡ μήτηρ πάσης ἀρετῆς; Συνεκλείπουσι μετ' αὐτῆς καὶ ὅλαι αἱ ἄλλαι ἀρεταί. Ποῖος πιστεύει; Ποῖος καρτερεῖ; Ποῖος ταπεινοῦται; Ποῖος ὑπομένει; Ποῖος ἀνέχεται; Ποῖος μετριοφρονεῖ; Ὁ ἀγαπῶν. Χωρὶς τὴν ἀρετὴν τῆς ἀγάπης, ἡ κάμμία ἀρετὴ δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ. Ἡ ἀγάπη δίδει γέννησιν καὶ ζωὴν εἰς ὅλας τὰς ἄλλας ἀρετάς. Αὐτὴ προκαθημένη τῶν ἄλλων, καὶ τὰς φωτίζει μὲ τὸ φῶς τῆς, καὶ τὰς ἐνισχύει μὲ τὸν κραταῖόν τῆς βραχίονα. Τὸ σημεῖον λοιπὸν, ἀφ' οὗ πρέπει νὰ ἀναχωρῶμεν, καὶ τὸ σημεῖον πρὸς ὃ πρέπει νὰ τεινώμεν εἶναι ἡ ἀγάπη. Ἄλλ' ἡ ἀγάπη εἶναι ἐκ Θεοῦ, εἶναι ὁ Θεός. «Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστὶ». Θεοπνεύστως ἄρα μᾶς ἀπεκρίθη εἰς τὰ ζητήματα ὁ προεξάρχων ἐν Θεολόγοις Γρηγόριος, νὰ ἀρχίζωμεν ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ νὰ τελειώνωμεν εἰς τὸν Θεόν. «Ἐκ Θεοῦ τε ἀρχεσθαι καὶ εἰς Θεὸν ἀναπαύεσθαι».

§. 10. Ὁ λόγος, ἀγαπητοί, καθὼς βλέπομεν, ἀποδεικνύει καθαρὰ, ὅτι ἡ νόσος τῆς πολιτικῆς μας πρᾶξεται ἀπὸ τὴν νόσον τῆς ἠθικῆς μας· ἐπειδὴ αἱ ἀρχαὶ τῆς ἰσότητος καὶ τῆς ἐλευθερίας καλῶς ἐγνωσμέων δὲν ἐφαρμόζονται, καταπατοῦνται· διότι αἱ

ἐντολαὶ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπης ἀθετοῦνται, δὲν φυλάττονται· ἐπειδὴ τὰ ἀγενῆ πάθη διαιροῦντα ἡμᾶς ἠθικῶς, μᾶς διαιροῦσι κατὰ συνέπειαν καὶ πολιτικῶς. Ἐνταῦθα θέλετε ἴσως μὲ εἶπη. Καὶ ποῦ δὲν ὑπάρχει διαφορὰ εἰς τὰς ιδέας; Εἰς τὴν Ἀγγλίαν δὲν ὑπάρχει; Εἰς τὴν Γαλλίαν δὲν ὑπάρχει; Δὲν ὑπάρχει εἰς ὅλα τὰ συνταγματικά Κράτη; Ναι, ὑπάρχει. Ἄλλ' ἢ διαφορὰ αὕτη συνίσταται εἰς τὴν ὁδόν, δι' ἧς στοχάζονται νὰ φθάσωσιν ἀπὸ σημείου εἰς σημεῖον. Περὶ ἀρχῆς ὅμως καὶ τέλους τῆς πολιτικῆς τῶν δὲν γίνεται ἀμμία συζήτησις. Ὅλοι ἀναχωροῦν ἀπὸ τὴν αὐτὴν ἀρχὴν, ὅλοι τείνουν πρὸς τὸ αὐτὸ τέλος· ὅλοι θέλουν νὰ πραγματοποιήσωσι, καὶ πραγματοποιοῦν τὸ καλὸν τῆς Πατρίδος τῶν. Ἐχει οὕτως καὶ παρ' ἡμῖν; Τὸ ἐναντίον μᾶς ἐδίδαξε τὸ παρελθόν. Ἐὰν ἐξετάσωμεν τὸ παρόν καὶ τοῦτο ἄχρι τοῦδε ἀρκούντως δὲν ἐδικαίωσε τὰς δικαίας τοῦ κοινοῦ προσδοκίας. Δυνάμεθα τουλάχιστον νὰ ἐλπίζωμεν εἰς τὸ μέλλον; Ἐφ' ἡμῖν κεῖται ἀπὸ ἡμᾶς κρέματα. Καὶ λέγω μὲ λύπη μου τὴν λυπηρὰν ταύτην ἀλήθειαν. Πολλοὶ ἐξ ἡμῶν ἀπερχόμενοι εἰς τὴν Εὐρώπην, διὰ νὰ ἐκλέξωμεν, ὅσα καλὰ ἐπιστρέφοντες δυνάμεθα καὶ εἰς τὸν τόπον μᾶς νὰ ἐφαρμόσωμεν, ἐπιστρέφομεν κομίζοντες τὰ ἀντίθετα, ἢ κακὰ καθ' ἑαυτὰ, ἢ καθ' ἑαυτὰ μὲν καλὰ, κακὰ ὅμως εἰς ἡμᾶς, ὡς ἀδύνατον νὰ ἐφαρμοσθῶσι καὶ νὰ ὠφελήσωσιν. Ὁ Ἕλλην ἐν γένει, ὡς ὁ Ἑπτανήσιος, ὁ Στερεοελλαδίτης, ὁ Πελοποννήσιος κτλ. δὲν δύναται

νὰ γείνη, οὔτε Ἀγγλος, οὔτε Γάλλος, οὔτε Γερμανός, οὔτε Ῥώσος, οὔτε Ἰταλός. Καὶ ἐν τοσοῦτῳ ἢ ὅλον ἐν ἰσχύουσα ἐν Ἑλλάδι νομοθεσία, ἐξαιρουμένου τοῦ Θεμελιώδους νόμου, δὲν εἶναι ἄλλο δυστυχῶς, εἰμὴ ἐν γαλλογερμανικὸν μίγμα, ἄπειρα ἐμπόδια καὶ ἀκαταλόγιστους βλάβας ἐπαγομένη εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ προαγωγὴν τοῦ τόπου. Εὐρίσκονται ἀληθῶς ἐν τῇ ἁλλοδαπῇ πολλὰ καλὰ, τὰ ὁποῖα διαμορφούμενα, τροποποιούμενα εἰς ἡμᾶς ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν μᾶς, ἠδύναντο νὰ ἦναι ὠφελιμώτατα. Ἄλλ' ἡμεῖς, ἀντὶ νὰ τὰ ἀναλύωμεν, νὰ τὰ καθαρίζωμεν καὶ νὰ τὰ χύνωμεν, οὕτως εἰπεῖν, ἐπὶ τοῦ τύπου τῆς ἐθνότητός μᾶς, φοροῦμεν αὐτὰ, ὅπως τύχωσιν, ἀκρίτως, ἀσχημονοῦντες καὶ ἠθικῶς καὶ πολιτικῶς, ἄθλιοι πολλάκις ἀπομιμηταὶ τῶν ξένων γινόμενοι. Καιρὸς ὅθεν, ἀδελφοί, νὰ δεῖξωμεν περισσότερον πατριωτισμόν. Μὴ πλανώμεθα φανταζόμενοι ὅτι εἴμεθα καὶ ἡμεῖς γνήσιοι πατριῶται· ἀκόμη καλῶς δὲν τὸ ἀπεδείξαμεν. Ἐπειδὴ ὁ ἀληθὴς πατριωτισμὸς εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ θριαμβεύσῃ. Ὡ! πόσον ἡ ἱστορία τῶν προγόνων μᾶς ἠδύνατο νὰ μᾶς ὠφελήσῃ, ἐὰν τὴν ἀνεγινώσκομεν μὲ σκοπὸν ὠφελείας. Διατί, σὰς ἐρωτῶ, δὲν μιμούμεθα εἰς τὸν πατριωτισμὸν τοὺς Ἀγγλους; Εἰς ποῖον ἄλλο ἔθνος διακρίνονται περισσότερον οἱ ἐθνικοὶ ἄνδρες παρὰ εἰς τὴν Ἀγγλίαν; Ὁ ἀκένωτος πλοῦτος, ὁ ἀνεξάντλητος θησαυρὸς τῆς Ἀγγλίας, μὴ νομίσητε ὅτι ὑπάρχει εἰς τὰ ἀγγέλιον, ἢ τὸ χρυσίον, ἢ εἰς τὰς ἐκτεταμένους ἀπὸ τῆς ἀποικίας. Ὁχι! Αὐτὸς συνίσταται ἰ-

δίως εἰς τὸν ἐξαιρέτον πατριωτισμὸν τῆς, εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ προαγωγὴν τῆς ἐθνικῆς ἰδέας. Δύο κόμματα, καθὼς ἤξεύρετε, ὑπάρχουσι κυρίως εἰς τὴν Ἀγγλίαν, οἱ Οὐγγιοὶ καὶ οἱ Τόρεϊς· ἀλλὰ καὶ οἱ μὲν, καὶ οἱ δὲ, μὲ μικρὰν μόνον διαφορὰν ἐν τῇ ἐσωτερικῇ πολιτικῇ, καὶ τὰ δύο μέρη, λέγω, ταῦτα, πολιτεύονται πάντοτε ὑπὲρ τῶν συμφερόντων καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς Ἀγγλίας. Εἰς ποῖον ἄλλο ἔθνος ἢ νομοθεσία ἐκφράζει μεγαλύτερον πατριωτισμὸν ἀναλόγως τοῦ καθεστῶτος πολιτικοῦ συστήματος παρά εἰς τὴν Ἀγγλίαν; Διατί κατὰ τοῦτο δὲν μιμούμεθα τοὺς Ἀγγλοὺς; Δὲν λέγω, ἀπαγε, νὰ ἀντιγράψωμεν τὴν Ἀγγλικὴν νομοθεσίαν· ἐπειδὴ τὸ προεδρεῖον ἐν αὐτῇ πνεῦμα εἶναι ἀριστοκρατικόν, καὶ ἀριστοκρατίας φυτὸν δὲν δύναται νὰ μεταφυτευθῇ παρά φύσιν εἰς τὰ χῶματά μας, ὅθεν οἱ Σωκράτεις, οἱ Πλάτωνες καὶ οἱ Ἀριστοτέλεις ἀνέτειλαν· ὅθεν οἱ δεινότατοι τοῦ Δημοσθένους λόγοι κατὰ Φιλίππου ἐκήρυξαν εἰς τὰ ἔθνη τὰς ἱεράς ἐλευθερίας των, ὅπου πρῶτον ὁ σπόρος τοῦ χριστιανισμοῦ ἔπεσε καὶ ἐβλάστησεν· ἀλλὰ νὰ πράξωμεν ἡμεῖς ὑπὲρ ἡμῶν ὅ,τι ἔπραξαν αὐτοὶ ὑπὲρ αὐτῶν νὰ φυτεύσωμεν, λέγω, τὸ πολιτικὸν δένδρον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἀναπτύξῃ καὶ νὰ θρέψῃ ὁ τόπος μας. Ἄλλ' ἡμεῖς τὰ καλὰ τῶν ξένων, οὔτε ἐξηλώσαμεν ποτε, οὔτε ὡς πρέπει νὰ ἐφαρμόσωμεν αὐτὰ ἠθελήσαμεν. Τὰς καθ' ἡμῶν εἰσηγήσεις των, τὰς κολακευούσας τὸ ἄπομον, ἀλλ' αἰσχροῦς προδίδούσας καὶ τὸ ἀτομικόν, καὶ τὸ γενικόν συμφέρον,

ταύτας κατὰ δυστυχίαν ἐνεκολπώθημεν καὶ ἠσπάσθημεν. Ναι, Συμπολιταί μου, τοιαῦτα συνέβαινον ἕως προχθές. Αὐτὰ εἶναι ἀλήθεια ἱστορικῆ, πικρὰ μὲν, ἐπειδὴ ἴσως σκανδαλίζει τὰ πρόσωπα, σωστικὴ δὲ, καθότι φωτίζει τὰ πλήθη, καὶ δίδει μαθήματα ἀξιολογώτατα εἰς τὰ ἔθνη.

§. 11. Ὅλοι χαίρομεν, ὅτι ἀπὸ δύο περίπου ἐτῶν ὁ σκυθρωπὸς τῆς Ἑπτανήσου ὀρίζων ἤρχισε κατὰ θεῖαν βούλησιν νὰ μειδιᾷ· τὴν Βουλὴν ταύτην τῆς Προνοίας ἔδειξεν ὅτι σέβεται ἢ Μεγάλῃ Βρετανίᾳ, προθύμως ἀκούουσα τὰς δικαίας εὐχὰς τῶν Ἑπτανήσιων, καὶ θέλουσα βεβαίως νὰ ἐπιλαμπρύνῃ τὸ χριστιανικὸν σκῆπτρόν τῆς διὰ τῆς γενικῆς καὶ φιλανθρώπου πολιτικῆς τοῦ Κάνιγκος, τοῦ Σατωβριάνδου, τοῦ Καποδίστρια, οἵτινες ἐθεώρησαν τὴν ἀνάστασιν τῆς Ἑλλάδος, ὡς μεσίτριαν μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀσίας, ὡς τὴν μόνην δυνατὴν νὰ συμβιβάσῃ τὰ διάφορα συμφέροντα τῆς Δύσεως ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ἀποπτύουσα ἐπομένως τὴν στενοπράγμονα καὶ φιλότουρκον πολιτικὴν τοῦ Καστελρηγίου, τοῦ Ταλεϋράνδου, τοῦ Μετερνίχου. Μὴ φοβώμεθα ὅτι οἱ ἰσχυροὶ τῆς γῆς δύνανται ἀποινεῖ νὰ παραβαίνωσι τὰ θεῖα προστάγματα, κρατοῦντες παρά φύσιν διεστῶτα, ὅσα ἢ φύσις, ἢ θεοίς, ὁ Θεὸς ἀπαιτοῦσι συνεστῶτα, καὶ ἐν ἠθικὸν καὶ πολιτικὸν Ἐγὼ ἀπαρτίζοντα. Μὴ φοβώμεθα, λέγω σας ἀδιστακτικῶς, νὰ κατισχύσωσι τῶν ἀποφάσεων τῆς

Προνοίας αἱ σοφαιραὶ τῶν ἀνθρώπων ἐπίνοιαι· « Σοφίας οὐ κατισχύσει ποτὲ κακία » ἀλλὰ πότε; Ἀφοῦ,

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΛΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ἀδελφοί, ἀπεκδυθῶμεν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, ὅστις πάντοτε διεκύβευσε τὰ τιμιώτερα συμφέροντά μας· ἀφοῦ ἀποσείσωμεν τὸν δεσμεύοντα τὰς ψυχὰς μας κακόμορφον ἐγκωισμόν· ἀφοῦ συντρίψωμεν τὴν κατέχουσαν ἡμᾶς ἄλυσιν τῆς φιλοδοξίας καὶ μικροφιλοτιμίας· ἀφοῦ ἀποβάλωμεν ὡς ἄχρηστον εἰς αἰῶνα δημοσιότητος τὸ ἀνανδρὸν μέσον τῆς ραδιουργίας, ἐν γωνίᾳ καὶ παραβύστῳ νὰ ὑποσκελίσῃ τὸν ὠφέλιμον ἀδελφὸν ἀγωνιζομένης· ἀφοῦ πνίξωμεν τὸν κατεσθιόντα τὰς καρδίας μας φαρμακερὸν ὄφιν τοῦ φθόνου· ἀφοῦ ἀποτεινάζωμεν ὅλα τὰ ἔργα τοῦ σκότους· ναί, ἀδελφοί, καὶ ἐνδυθῶμεν τὸν νέον ἄνθρωπον, τὸν ἄνθρωπον τῆς ἀγάπης, τῶν ἐντολῶν τὸν ἐργάτην· ἀφοῦ περιφρουρηθῶμεν μὲ τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, μὲ τὸ ἀκαταμάχητον ὄπλον τῆς ἐν Χριστῷ ἐνώσεως, βουλευόμενοι ἐν κοινῷ, οὐχὶ ἐπιδεικνύμενοι ἐν κοινῷ, ἐργαζόμενοι ἐν κοινῷ ὑπὲρ τοῦ πλησίον, οὐχὶ κατὰ τοῦ πλησίον ἐν κοινῷ σοφίζόμενοι, ἀφίνοντες τὰς προσωπικότητας, διώκοντες τὰς γενικότητας, τοῦ φωτὸς μόνον τὰ ὄπλα περιβαλλόμενοι, τότε δικαίως καὶ εὐσχημόνως πολιτευόμενοι. Τότε « σοφίας οὐ κατισχύσει ποτέ κακία ». Μὴ φανταζώμεθα, Συμπολίται, ὅτι ἐκ τῶν θεωριῶν τὰς ὁποίας τινὲς νομίζουσιν, ὅτι ἀπέκτησαν εἰς τὰ καλούμενα Πανεπιστήμια, ἢ ἐκ τῶν γνώσεων, τὰς ὁποίας συνέλεξαν εἰς τὰ σχολεῖα τῆς πείρας, ἐκ τούτων μόνων δύνανται νὰ προβλέπωσι τὰς πλεκτάνας τῶν ἀλλοτρίων· ἀπατώμεθα. Διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν δυνάμεθα μόνον νὰ παρατρέπω-

μεν τὰ βέλη τῶν ὑπεναντίων, νὰ ματαιώνωμεν τὰ σχέδιά των διὰ τῆς δικαιοσύνης, ἥτοι τῆς ἀρετῆς, τὴν ὁποίαν ἀγαπᾷ ὁ Κύριος, διὰ τῆς εὐθύτητος τὴν ὁποίαν γινώσκει τὸ πρόσωπόν του, δυνάμεθα ν' ἀντιπαταταχθῶμεν καὶ νὰ νικήσωμεν. « Δίκαιος Κύριος, καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησεν, εὐθύτητας οἶδε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ». Ἐν τῇ ἀρετῇ ὑπάρχει πᾶσα δύναμις, πᾶσα ἰσχὺς· τὴν ἀρετὴν καὶ ὁ ἐχθρὸς θαυμάζει. « Οἶδε καὶ πολέμιος ἀρετὴν θαυμάζει ». Τότε, ἀδελφοί μου, « Ὁ Θεὸς μεθ' ἡμῶν, καὶ οὐδεὶς καθ' ἡμῶν »· τότε ὁ Θεὸς μὲ ἡμᾶς καὶ κανένα δὲν ἔχομεν νὰ φοβώμεθα· τότε δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν τοῖς ἐχθροῖς· Καὶ πολλαπλασιάσαντες τὰς δυνάμεις σας θὰ νικήθητε. « Ἰσχυρότερες ἤττάσθε ».

§. 12. Δὲν δύναμαι, ἀγαπητοί, νὰ τελειώσω τὸν λόγον μου, ἐὰν δὲν σᾶς εἴπω ὀλίγα καὶ περὶ τῆς φημιζομένης διαλύσεως τῆς Βουλῆς μας. Πρὸ πολλοῦ λέγεται ὅτι ἡ Α. Ε. ὁ Μέγας Ἀρμοστής ἐν ὀνόματι τῆς Βασιλίσσης του καὶ Προστάτιδος ἡμῶν θέλει διαλύσῃ τὴν Βουλὴν. Κατὰ πόσον ἡ διαθρυλλουμένη διάλυσις ἢ δύνατο νὰ ἦναι ὠφέλιμος, ἐὰν ἐπραγματοποιεῖτο, δὲν εἶμαι ἐγὼ ὁ ἀρμόδιος ἄνθρωπος νὰ τὸ ἐξετάσω, οὔτε ἐνταῦθα ὁ οἰκείος τόπος διὰ νὰ τὸ ὑπομνηματίσω. Λέγω δὲ μόνον, ὅτι οὐδὲν δύναται, ἐπιελθούσης τῆς διαλύσεως, νὰ μᾶς βοηθήσῃ εἰς τὰς σημερινὰς κρίσιμους περιστάσεις, νὰ ἀγορεύσῃ ὑπὲρ ἡμῶν εἰς τὴν Ἀγγλίαν, εἰς τὰς ἄλλας Δυνάμεις ἀπέναντι

τῶν μεγάλων διατρεχόντων, εἰμὴ ἡ ἔμφρων πολιτικῇ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΠΡΙΟΥ